

LE-2004-7789

INSTANS:	Eidsivating lagmannsrett – Dom
DATO:	2005-03-01
DOKNR/PUBLISERT:	LE-2004-7789
STIKKORD:	Kommunal kloakkavgift. Vann- og kloakkavgiftsloven § 1 .
SAMMENDRAG:	Coca Colas mineralvannfabrikk i Lørenskog var pålagt å sørge for forrensing av avløpsvannet før det gikk inn i det ordinære kloakkrenseanlegget. Det interkommunale renseanlegget RA-2 AS påtok seg å utføre forrensingen for særskilt betaling. Forøvrig skulle Coca Cola betale ordinær kloakkavgift til Lørenskog kommune. Det oppsto tvist om betalingen. CCD hevdet at RA-2 ikke bare krevde betaling for forrensingen men også for den ordinære avløpshåndteringen som skulle være dekket av kloakkavgiften, og reiste sak både mot Lørenskog kommune og RA-2. Lagmannsretten fant at kommunen hadde rett til å kreve opp kloakkavgift. Et flertall fant imidlertid at et vedtak om å avslå nedsettelse av avgiften fordi avløpet etter forrensingen var svært rent, var ugyldig. Coca Cola fikk medhold i krav om tilbakebetaling fra RA-2 da RA-2 hadde krevd inn mer enn det var grunnlag for.
SAKSGANG:	Nedre Romerike tingrett – Eidsivating lagmannsrett LE-2004-7789. Anke til Høyesterett nektet fremmet, HR-2005-971-U .
PARTER:	Coca-Cola Drikker AS v/ styrets leder (Advokat Olav Marius Øyehaug) mot Lørenskog kommune v/ ordføreren (Advokat Christian Stang Våland), Sentralrenseanlegget RA-2 AS (Advokat Erik Samuelsen).
FORFATTER:	Lagdommer Ragnar Askheim. Lagdommer Inger Marie Dons Jensen. Lagdommer Berit Haga.

Saken gjelder spørsmålet om hvorvidt Coca Cola Drikker AS har krav på tilbakebetaling, eventuelt erstatning, for å ha betalt for mye i kloakkavgift til Lørenskog kommune og til et interkommunalt renseanlegg for rensing av avløpsvann.

Coca Cola Drikker AS (i det følgende forkortet til CCD) startet i 1996 planlegging av nytt produksjonsanlegg på Robsrud i Lørenskog med sikte på at anlegget skulle være i drift fra 1999. Tomten var ervervet fra Lørenskog kommune. Bedriften bruker store mengder vann i produksjonen. Sikker vannforsyning og god kapasitet for mottak av bedriftens avløpsvann var derfor vesentlige forutsetninger for stedsvalget.

Lørenskog kommune ga bl.a. i brev av 18. juni 1996 til CCD uttrykk for at kommunen var positiv til etableringen på Robsrud og ikke så noen vanskeligheter med fremdriften av byggesaken. I brev av 26. november 1996, som er en oppfølging av et møte mellom Lørenskog kommune og CCD avholdt kort forut, ga kommunen bl.a. uttrykk for at Lørenskog kommunes ordinære avgiftsnivå for vann og avgift ville gjelde også i forhold til CCD. Fordi mye av vannet ville medgå til produktene, og dermed ikke havne i kloakken, ville det imidlertid bli vurdert å redusere volumet som avløpsavgiften skulle beregnes etter. Normalt vil kloakkavgift beregnes ut fra en kloakkmengde svarende til volumet på abonnentens vannforbruk.

Lørenskog kommune har sammen med nabokommunene Skedsmo og Rælingen etablert et felles anlegg for mottak og rensing av avløpsvann gjennom et interkommunalt selskap – AS Sentralrenseanlegget RA-2 (i det følgende forkortet til RA-2). Selve renseanlegget ligger på vestsiden av Nitelva ved Strømmen.

Avløpsvannet føres hit i tunneler og rør fra de tre kommunene, renses, og slippes ut i Nitelva. I Lørenskog er det bygd en hovedtunnel for avløp som starter ikke langt fra CCD's tomt på Robsrud.

De tre kommunene krever inn tilknytnings- og kloakkavgifter på vanlig måte og betaler etter en bestemt fordelingsnøkkel for de tjenester det interkommunale selskapet yter. Denne er beregnet ut fra hvor mange personekvivalenter hver kommune belaster fellesanlegget med (PE-belastning). Fordelingen er forutsatt regulert dersom forholdene endrer seg vesentlig. De tre kommunene har alle hatt en betydelig utvikling, men veksten har vært så vidt jevn at det bare er skjedd mindre endringer i fordelingen av driftsutgiftene kommunene imellom siden samarbeidet startet i 1965. Siste endring skjedde visstnok i 1980-årene. I det tidsrom saken gjelder, var utgiftene fordelt med 34,9% på Lørenskog, 14,2% på Rælingen og 50,9% på Skedsmo.

På et tidlig stadium i utbyggingsprosessen ble det klart at avløpet fra CCD som knyttet seg til selve produksjonen av leskedrikker, ville inneholde så store mengder organisk materiale at det fra forurensningsmyndighetenes side ville bli stilt krav om særlige rensetiltak. Det var kontakt mellom CCD og RA-2 om hvordan avløpet skulle håndteres. RA-2 sa seg rede til å sørge for en forrensing av CCD's avløp. CCD's prosessavløp kunne i så fall føres til renseanlegget gjennom en egen rørledning som ble lagt inne i den eksisterende avløpstunnelen. CCD's sanitæravløp krevde ingen spesialbehandling og ville bli ført direkte inn i det ordinære avløpsnett. Forrensingen ville pågå inntil RA-2 hadde ferdig det nitrogenreanseanlegg som selskapet hadde fått pålegg fra Fylkesmannen om å etablere. Når dette anlegget sto ferdig, ville det også ha kapasitet til å foreta tilfredsstillende rensing av CCD's prosessavløp, og forrensing ville bli unødvendig.

Denne løsningen for CCD's avløp ble presentert for fylkesmannens miljøvernavdeling ved RA-2's brev av 29. januar 1998. Det heter i brevet:

Prosessavløpet holdes adskilt fra annet avløp helt fra kilden. Dette vannet føres så i egen rørledning til RA-2. Denne rørledning, Ø 200 med kapasitet 25 l/s, henges opp inne i RA-2's avløpstunnel. På denne måten har en mulighet til å foreta separat forrensing av CCD-avløpet i fjellanlegget på Strømmen og overholde utslippskrav i gjeldende konsesjon. I tillegg vil en med denne løsningen sikre seg at høyt konsentrert avløpsvann ikke går i overløp i perioder med mye fremmedvann.

Videre fulgte en nærmere beskrivelse av anlegget og dets dimensjonering. Det ble presisert en forutsetning om at CCD skulle utjevne avløpsmengden til under 25 l/s og nøytralisere avløpet til pH 6,5 – 8. Videre heter det om forrensingsprosessen:

Trinn 1: Forfelling i sedimenteringsbasseng. 75% fjerning av org.materiale. Slam til avvanning. Gjenværende mengder 250 kg O₂/døgn, konsentrasjon 250 mg O₂/l.

Trinn 2. Aerob nedbrytning av lett nedbrytbart organisk materiale. Fra sedimenteringsbasseng pumpes vann til sandfang. Sandfanget har et volum på 500 m³, noe som gir en oppholdstid på 12 timer med en avløpsmengde på 1.000 m³/døgn. Dette er mer enn tilstrekkelig for å kunne forvente en reduksjon på 80% organisk materiale med riktig dimensjonert lufting og returslammengde.

Organisk mengde i utløp fra trinn 2:

Konsentrasjon: 50 mg O₂/l

Mengde: 50 kg O₂/døgn

Utløp/slam felles ut sammen med resterende RA-2 avløp.

Med denne behandlingen vil RA-2's utslippskrav kunne opprettholdes selv med høyt belastet CCD avløp. Som det framgår av utløpstallene fra 1996 er det også rom for økte utslipp innenfor gjeldende konsesjon.

Dersom fylkesmannens miljøvernavdeling ikke aksepterer denne løsningen, må forbehandlingen skje før påslipp på RA-2's avløpsnett.

Fylkesmannen påla i brev av 24. mars 1998 CCD å innarbeide denne forutsetningen i grunnlaget for søknaden om utslippstillatelse.

Den 26. mars 1998 skrev CCD til RA-2 bl.a.:

Vår forståelse fra Fylkesmannen er at Miljøavdelingen vil akseptere den foreslåtte løsning. Vi er i gang med å korrigere vår utslippssøknad med et notat som beskriver ovennevnte renseløsning.

Vi foreslår videre at Coca Cola Drikker AS og RA2 utarbeider en avtale for kostnader forbundet med forslaget, slik at vi har et underlag for vår utgiftsandel.

RA-2 besvarte dette ved brev av 1. april 1998:

RA-2 foretar etablering og drift av avløpsløsning for CCD fram til driftsstart på RA-2's nitrogenfjerningsanlegg. Kostnad for CCD vil som tidligere meddelt være kr 5,0 mill. eks. mva. og omfatter:

- * Mottak/mengdemåling av prosessavløp i fordelingskum på Robsrud. Herfra etableres borhull til avløpstunnel.
- * Separat transport i avløpstunnel fra Robsrud til sentralrenseanlegget på Strømmen.
- * Fjerning av organisk materiale og næringsstoffer i separat renseprosess
- * Slambehandling
 - transport
 - deponering
- * Prosjektering, byggeledelse, drift og dokumentasjon (inkl. lab.) på punktene ovenfor.

Lørenskog kommune henvendte seg den 16. juni 1998 skriftlig til RA-2:

COCA-COLA DRIKKER AS – RENSING AV AVLØP

Direktør Ivar T. Henriksen har i forbindelse med møte om andre saksforhold den 3. juni d.å. omtalt diverse synspunkter på Coca-Cola Drikker AS' avløps-/utslippsproblemer. Det har i oversendte protokoller framkommet at spørsmål om avløpsrensing for Coca-Cola Drikker AS er gjort til gjenstand for egen saksbehandling i RA-2's styreorganer.

I den utstrekning RA-2's engasjement i saken innebærer momenter Lørenskog kommune bør forholde seg til, bes om en skriftlig orientering om status for RA-2's håndtering av saken.

Brevet ble besvart av RA-2 den 3. september 1998, jf nedenfor.

Den 30. juni 1998 inngikk CCD og Lørenskog kommune en avtale som primært gjaldt vannforsyningen (omtalt som Vannavtalen). Bakgrunnen var at CCD stilte krav til vannmengde og leveringssikkerhet som gjorde det nødvendig med en særskilt utbygging av vannledningsnettet. Avtalen inneholdt bl.a. en bestemmelse om at CCD skulle betale et anleggsbidrag på kr 10 mill. til Nedre Romerike Vannverk – det interkommunale selskapet som leverer vann bl.a. til Lørenskog. I punkt 5 i avtalen var det også inntatt en bestemmelse om kloakkavgift. Her het det:

CCD skal betale kommunal kloakkavgift i henhold til de til enhver tid gjeldende vedtekter i kommunen. Avgiftene beregnes ut fra det avløpsvolum som faktisk tilføres avløpsanlegget. Avløpsmengden måles ved å måle tilført avløp, herunder prosessvann, på nærmere definert punkt (se bilag). Volumet kontrolleres ved å trekke produsert leskedrikkmengde fra det vannforbruk CCD har betalt for. Partene er enige om at den avgift CCD betaler til Lørenskog kommune, skal være upåvirket av eventuell avtale mellom CCD og sentralrenseanlegget RA-2 A/S.

Den 10. juli 1998 sendte CCD over et ukast til avtale mellom RA-2 og CCD « vedr. avløpsvann ». I utkastet var det presisert at det CCD skulle betale til RA-2, var kr 5.000.000, idet CCD forutsatte at den kommunale avgiften på kr 10,54 omfattet alle « kostnader og avgifter som CCD skal betale for behandling av avløpsvann ».

Lørenskog kommunes foran nevnte brev av 16. juni 1998 ble besvart av RA-2 den 3. september 1998. I svaret ble det vist til styrereferater og endel andre dokumenter som var oversendt tidligere, og et vedtak i styret fra budsjettkonferanse 17./18. april ble gjengitt. Vedtaket fastslår at styret står fast på tidligere prinsipper, som innebærer at total PE-belastning til RA-2 må oppjusteres som følge av tilleggsbelastningen fra CCD, og at kostnadene for den enkelte kommune må justeres i samsvar med dette.

Lørenskog kommune fulgte opp saken med et nytt brev til RA-2 den 9. september 1998. Brevet omhandlet hovedsakelig kommunens bekymring for at CCD's utslipp ville føre til at en økt andel av utgiftene til RA-2 kom til å falle på Lørenskog kommune.

I september og oktober 1998 ble CCD's avløp omtalt flere ganger i Romerikes Blad. I det første oppslaget skrev avisen at avløpet fra CCD var så forurenset at det ville belaste renseanlegget nesten like mye som alt det øvrige avløpet i Lørenskog kommune tilsammen. Med referanse til Vannavtalen mente avisen at kommunen som et resultat av en hemmelig avtale ville kunne bli påført store utgifter. Oppslaget ble fulgt opp med kommentarer fra de berørte parter.

Den 19. oktober 1998 rettet Lørenskog kommune følgende henvendelse både til RA-2 og CCD:

Lørenskog kommune har ved ulike anledninger henvendt seg til RA-2 for å få avklart hvorvidt en avtale mellom CCD og RA-2 om forrensing av prosessvann vil ha et innhold som rent faktisk får virkning for Lørenskog kommune hva gjelder drift eller økonomi. Så langt vi har kunnet tolke utsagn fra RA-2, blir ikke Lørenskog kommune berørt i form av øket andel av rensekostnadene for RA-2.

Dersom avtalen mellom CCD og RA-2 for øvrig inneholder bestemmelser som direkte eller indirekte involverer Lørenskog kommune, ber vi om å bli orientert om dette.

Det var stadig kontakt mellom RA-2 og CCD så vel rent uformelt som i form av møter. Den 19. oktober 1998 fremla RA-2 sitt utkast til avtale med CCD. I dette utkastet het det under punktet « Vederlag » at CCD skulle betale kr 5.000.000, og det fremgikk under punktet « Avtalens løpetid » at denne betalingen skulle gjelde for forrensing frem til 1. januar 2000, som var det tidspunkt man opprinnelig hadde tatt sikte på at nitrogenrenseanlegget skulle stå ferdig. Dersom RA-2 ble innvilget utsettelse med igangsetting av nitrogenrenseanlegget, skulle avtalen reforhandles, og CCD skulle betale vederlag basert på forurensingsmengden i avløpsvannet. Det var på dette tidspunkt klart at oppstarten av nitrogenrenseanlegget ville bli utsatt. Utkastet innebar at RA-2 ville begrense sine forpliktelser overfor CCD til 1. januar 2000 og reforhandle vilkårene for forrensing fra 1. januar 2000 og til nitrogenrenseanlegget faktisk kom i drift.

I brev av 3. november 1998 til RA-2 sa CCD seg « høyst overrasket » over at RA-2 » fremla et nytt avtaleforslag som klart fraviker fra tidligere oppgitte krav med hensyn til tidsperiode og ytelse fra RA-2 ». CCD foreslo at videre diskusjoner om en avtale med RA-2 ble utsatt inntil den endelige utslippstillatelsen fra Fylkesmannen forelå. CCD sa imidlertid også at selskapet ønsket « å fortsette det gode samarbeidet », og ville ta kontakt for en ny avtale når den endelige utslippstillatelsen forelå.

Dette foranlediget ytterligere skriftveksling. I brev av 9. november 1998 til CCD skrev RA-2 bl.a.:

Vi har oppfattet Dem slik at De nå vil forholde Dem til den avtale De har med Lørenskog kommune for perioden før kravet til forrensing trer i kraft, og for den perioden som ligger etter at anlegg for nitrogenfjerning er bygget ved RA-2. Under disse forutsetninger har styret i RA-2 funnet det best at De forholder Dem til Lørenskog kommune også for perioden hvor De blir pålagt forrensing av fylkesmannen.

Vi vil presisere at vi selvfølgelig står til disposisjon for rensing av alt avløp fra CCD også i perioden

med krav til forrensing, men dette må basere seg på at De først har avtale om det med Lørenskog kommune. RA-2 vil kun ha én regningsmottaker for kostnadene med avløp fra Lørenskog både nå og i fremtiden.

CCD besvarte brevet den 18. november 1998. I svarbrevet bekreftet CCD at man ville forholde seg til avtalen som var inngått med kommunen, og skrev bl.a.:

At RA-2 sitt styre nå tilsynelatende går imot RA-2's skriftlige tilbud fremsatt av dets egen administrasjon, hvor RA-2 er vel kjent med at forslaget er inkorporert i utslippssøknaden, og lagt til grunn for vårt avtaleforslag oversendt i juli 1998 finner vi oppsiktsvekkende og i strid med vårt avtaleforhold.

For å få fremdrift i denne nå noe forvirrede saksgang, har vi funnet det nødvendig å anmode om ett møte hvor vi ønsker at alle parter RA-2 og Lørenskog kommune deltar i tillegg til Fylkesmannen i Oslo og Akershus både som miljømyndighet og som statlig tilsynsmyndighet over den kommunale forvaltning.

Lørenskog kommune hadde fått tilsendt kopi av denne korrespondansen, og gjorde nå en ny henvendelse til både RA-2 og CCD. I brev av 18. november 1998 skrev kommunen:

Vi konstaterer at RA-2 og Coca-Cola Drikker AS ikke har lyktes med å inngå avtale om forrensing av bedriftens prosessvann. Vi legger til grunn at utslipp fra Coca-Cola Drikker AS ikke fører til at RA-2's konsesjon overskrides uten fylkesmannens tillatelse.

Utslippstillatelsen fra Fylkesmannen forelå den 24. november 1998 i form av en midlertidig utslippstillatelse med virkning fra 1. desember 1998 og frem til driftsstart for nitrogenreanseanlegget ved RA-2. I følgebrevet til CCD fra Fylkesmannen heter det bl.a.:

Det er inngått avtale om at avløpsvannet renses ved forrensing i RA-2 for så å inngå i RA-2's ordinære rensing. Utslippskravene er satt slik at bl.a. samlet utslipp av organisk materiale etter rensing i RA-2 ikke overstiger RA-2's gjeldende utslippskrav fastsatt av Fylkesmannen.

I selve tillatelsens pkt. 7 «Begrunnelse» heter det bl.a. følgende:

Utslipp til vann: «Prosessavløpsvannet består i hovedsak av vaske- og skyllevann for prosessen. Dette utslippet har et høyt innslag av organisk stoff. En økt tilførsel av organiske forbindelser til Nitelva utover RA-2's gjeldende utslippskrav fra Fylkesmannen, vil kunne forverre de tidvis problemer en har nedstrøms utslippet. Fylkesmannen har av hensyn til resipientens sårbarhet stilt høye krav til utslippsreduksjonen før restutslippet felles ut sammen med resterende RA-2 avløp. Det gjennomføres en separat forrensing av avløpet ved forfelling i sedimenteringsbasseng og videre til reaktor for fjerning/omsetning av organisk materiale for så å felles ut sammen med resterende RA-2 avløp. RA-2 har i dag mekanisk og kjemisk rensing, men vil i nærmeste framtid bli bygd ut med et biologisk rensetrinn for fjerning av nitrogen. Det er grunn til å anta at dette vil bety økt fjerning av de komponenter som inngår i utslipp fra bedriften.

Ved brev av 30. november 1998 gjorde Lørenskog kommune det klart at de ikke ønsket å delta på noe felles møte med CCD, RA-2 og Fylkesmannen, slik CCD hadde foreslått. Kommunen så ikke at den kunne «yte selvstendig bidrag til prosessen – utover å anmode partene om snarest mulig å etablere det avtaleverk utslippstillatelsen forutsetter».

Den 21. desember 1998 skrev RA-2 til CCD og ga uttrykk for at det ikke forelå noen avtale dem imellom om avløpsrensingen, men at rensing av avløpet som i henhold til Fylkesmannens tillatelse ble sluppet ut i anlegget fra CCD, ville bli belastet CCD ut fra hva rensingen kostet.

Lørenskog kommune sendte på sin side en forespørsel til CCD den 22. desember 1998 om hvorvidt selskapet nå hadde kommet frem til noen avtale med RA-2 om forrenseprosessen. Kommunen minnet om at oppstart av forrenseprosessen var satt til 1. mars 1999 og tilføyde:

Vi ser oss allerede nå tvunget til å understreke at Lørenskog kommune sterkt vil motsette seg en fristforlengelse, og vil – dersom dette skulle bli resultatet – ikke kunne gi ferdigattest for produksjonsanlegget og følgelig iverksette nødvendige tiltak for å stoppe produksjonen ved anlegget pr. 1. mars 1999.

Samme dag sendte Lørenskog kommune sin reaksjon til RA-2 på generalforsamlingsprotokollen som kommunen hadde fått tilsendt:

Vi viser til oversendt protokoll fra ordinær generalforsamling i RA-2. Under sak 5 framgår det at:

« RA-2 har satt opp prøvetaker for måling av forurensingsmengden i prosessavløpet fra CCD, og vil fakturere Lørenskog kommune for rensjetjenesten basert på disse for perioden fra oppstart. »

Lørenskog kommune kan ikke se at kostnadene for rensjetjenester fra RA-2 er fordelt på en slik måte mellom eierkommunene at det skulle betinge en særskilt avgift for Lørenskog at CCD-avløpet tilføres Sentralrenseanlegget RA-2. Vi forutsetter derfor at kostnadene ved rensing av CCD-avløp fra oppstart og fram til 1. mars 1999 blir gjenstand for forhandlinger mellom partene før noen regning sendes fra RA-2 til Lørenskog kommune.

Det ble holdt et møte mellom CCD og RA-2 den 16. februar 1999. Den 22 februar oppsummerte CCD sin oppfatning av hva selskapet mente det nå var en felles forståelse om mellom de to partene:

1. Coca-Cola Drikker AS betaler «anleggsbidrag» som inkluderer drift, administrasjon og kjemikalier for 1999 kr 5.500.000,-
2. Coca-Cola Drikker AS betaler for år 2000 og 2001 pr m³ industriavløp kr 3,75 pr m³
3. Coca-Cola Drikker AS betaler for år 2002 og 2003 pr m³ industriavløp kr 1,75 pr m³

4. Det er forutsatt mellom partene at RA-2 får godtgjort fra Lørenskog kommune for sine rensjetjenester i henhold til samme modell som har vært gjort gjeldende for tidligere års totale driftskostnadsdekning for RA-2.

RA-2 fortsatte arbeidet med å ferdigstille forrensingsanlegget. Den 30. april 1999 meldte RA-2 til Fylkesmannen at avløpet fra CCD nå ble ført i separat ledning inn på egen behandlingsdel, d.v.s. at forrensingsanlegget var tatt i bruk.

Den 9. august 1999 sendte RA-2 faktura til CCD for «anleggsbidrag», kr 5.500.000 + mva. Fakturaen ble betalt den 17. august 1999.

RA-2 hadde bedt sin advokatforbindelse foreta en utredning om i hvilken utstrekning en kommune kunne innkreve kloakkavgift dersom kommunens ledninger ikke ble benyttet. Utredningen forelå den 18. mai 1999 og ble også gjort kjent for CCD. I rapportens « sammenfatning og konklusjon » heter det:

Formålet med lov og forskrifter er at avgiften skal dekke den totale kostnaden med tjenesten, men heller ikke mer. En kommune har følgelig ikke rett til å innkreve avgift etter vann- og kloakkavgiftsloven for tjenester som kommunen ikke utfører. Verken lov, forskrift, eller RA-2's vedtekter er til hinder for at avgift fra CCD betales direkte til RA-2. Dersom Lørenskog kommune ikke leverer tjenester til CCD, kan vi heller ikke se at kommunen har rett til å kreve inn avgift fra CCD, med mindre det er tale om å kreve inn avgift på vegne av RA-2 for den tjeneste RA-2 yter. Om kommunen står som innkrever av en avgift som dekker en tjeneste fra anlegg som eies av et fellesskap som RA-2, vil dette følgelig bero på en avtale eller forståelse med RA-2.

Verken det sentrale eller lokale regelverk er til hinder for at det overfor CCD kan innkreves en avgift som utmåles etter andre prinsipper enn volum.

Den 3. september 1999 skrev CCD til Lørenskog kommune og fremhevet bl.a. at kommunens avløpsledninger og anlegg ikke ble benyttet av CCD, idet avløpet ble ført i egen ledning til RA-2's anlegg på

Strømmen. I et nytt brev av 5. oktober samme år skrev CCD med referanse til Vannavtalen bl.a følgende til Lørenskog kommune:

Avtalens punkt 5 var basert på en forutsetning om en kommunal avløpsløsning. Lørenskog kommunes avløpsledninger og anlegg blir som kjent ikke benyttet. Lørenskog kommune har følgelig heller ingen kostnader forbundet med avløpsvann fra Coca-Cola Drikker AS. Avtalens punkt 5 kommer derfor ikke til anvendelse. Under alle omstendigheter fremgår det av avtalen at en eventuell avgift skal beregnes ut fra det avløpsvolum som tilføres avløpsnett. Det tilføres ikke noe avløpsvolum. Det foreligger følgelig ikke noe grunnlag for Lørenskog kommune til å kreve inn noen kloakkavgift.

Sentralrenseanlegget RA-2 AS har nedsatt et utvalg som etter det vi forstår skal gjennomgå og avklare forholdet mellom Sentralrenseanlegget RA-2 og Lørenskog kommune når det gjelder avløpsløsninger hvor eierkommunenens ledningsnett ikke blir benyttet. Dersom disse avklaringer skulle kunne ut i at de avgifter som Coca-Cola Drikker AS skal betale til Sentralrenseanlegget RA-2 AS for dekning av driftskostnader for behandlingen av avløpsvannet betalingsmessig skal skje gjennom Lørenskog kommune, har vi selvfølgelig ingen innvendinger til dette. Vi avventer imidlertid i så fall den nødvendige avklaringen mellom Lørenskog kommune og Sentralrenseanlegget RA-2 AS. Dersom det er ønskelig fra sentralrenseanlegget RA-2 AS og Lørenskog kommune at vi inntil denne avklaringen foreligger skal innbetale den fastsatte kloakkavgift på sperret nøytral konto, har vi selvfølgelig heller ingen innvendinger mot dette. For ordens skyld presiserer vi at dersom sentralrenseanlegget RA-2 AS og Lørenskog kommune også skulle komme til at Lørenskog kommune skal stå som innkrever av det vederlaget Coca-Cola Drikker AS skal betale for den separate forrensingen, er heller ikke dette noe problem for Coca-Cola Drikker AS.

Lørenskog kommune besvarte brevet den 18. oktober 1999. I svaret viste kommunen til vannavtalens punkt 5 og presiserte at kloakkavgiften var upåvirket av hva CCD betalte til RA-2, og varslet inkasso dersom avgiften ikke ble betalt. Et møte som ble holdt mellom Lørenskog kommune og CCD den 26. januar 2000, førte ikke til noen enighet. Lørenskog kommune gjorde det bl.a. klart under dette møtet at man ville gå til tvangsfullbyrdelse dersom utestående fakturaer på kloakkavgift ikke ble betalt.

I begynnelsen av februar 2000 utarbeidet RA-2 et nytt avtaleutkast til CCD. Under innledningspunktet « Hva avtalen gjelder » er det anført at « RA-2 påtar seg å etablere en avløpsløsning for prosessavløpsvann fra CCD's anlegg i Robsrud Næringspark i Lørenskog kommune ». Punktet gir videre en kortfattet beskrivelse av prosessen. Utkastet inneholder følgende under punktet « Vederlag »:

CCD skal betale til RA-2

- 4.1 For perioden 21.08.98 frem til idriftsettelse av nitrogenrenseanlegg betales pr. m³ en renseavgift lik den til enhver tid gjeldende avløpsavgift i Lørenskog kommune med tillegg for ekstra forurensningsmengde pr. m³ etter samme regelverk som benyttet av OVA, se vedlegg.
- 4.2 Som anleggsvederlag beales kr 5.500.000,-.
- 4.3 For perioden etter at RA-2 har idriftsatt rensing inkludert nitrogenfjerning utarbeides ny avtale.

OVA, som er nevnt i pkt. 4.1, er Oslo Vann- og avløpsetat. Henvisningen henspiller på ordningen ved Ringnes AS' anlegg i Nittedal. Her er det ikke Nittedal kommune som tar seg av prosessavløpet. Dette sendes i stedet til Oslo i henhold til en særskilt avtale med Oslo Vann- og avløpsetat. Den såkalte « Ringnesmodellen » var i den senere fasen av drøftelsene mellom CCD og RA-2 blitt trukket frem som et mulig mønster.

Formannskapet i Lørenskog kommune og RA-2 holdt den 23. februar 2000 et møte hvor CCD's betalingsforpliktelser for prosessavløpet ble drøftet. Etter møtet ble det satt opp følgende protokoll som er undertegnet av ordfører Mette Korsrud og direktør Ivar Henriksen:

Det var enighet om følgende:

1. RA-2 tar inn « forrensing » i avtalen og fakturerer CCD for forrensing slik de tekniske krav er beskrevet i fylkesmannens utslippstillatelse med oversendelsesbrev av 24. november 1998 til CCD.
2. Lørenskog kommune forholder seg til CCD, jf. avtale av 30. juni 1998, uten at dette påvirker RA-2 sin betaling for forrensing.
3. Overfor hverandre og utad forholder RA-2 og Lørenskog kommune seg til det ovenstående.

Den 8. mars 2000 sendte RA-2 en revidert versjon av det avtaleutkastet som var fremlagt i begynnelsen av februar til CCD. Det var gjort den endring at avtalen nå anga å gjelde «forrenningsløsning», mens det i den tidligere versjonen sto « avløpsløsning ». I punkt 4 om betalingen, som er gjengitt på s. 11 foran, var det i det endrede utkastet angitt at betalingen skulle gjelde « forrensingen » av prosessvannet. Forøvrig var teksten i utkastet uendret.

CCD responderte på protokollen fra møtet mellom RA-2 og formannskapet i Lørenskog og det reviderte avaleutkastet med et brev, hvor det ble presisert at CCD's oppfatning var at de samlede utgifter selskapet hadde plikt til å betale, var den generelle kloakkavgiften til kommunen og merutgiftene for forrensingen til RA-2 slik dette tidligere var beregnet.

Alle tre parter hadde på dette stadium engasjert juridiske rådgivere i saken. Etter at Lørenskog kommune den 20. mars 2000 hadde varslet at tvangssalg ville bli begjært dersom ikke utestående kloakkavgift ble betalt, rettet CCD flere henstillinger til kommunen og RA-2 om at de måtte avklare hvem av dem som var berettiget til å oppkreve kloakkavgiften.

Den 26. april 2000 sendte RA-2 faktura til CCD. Denne omfattet « Forrensing » av nærmere angitt volum prosessavløpsvann for 1998 og 1999 med tilsammen kr 2.998.503 og « Tilleggsavgift for ekstraordinær forurensingsbelastning » i 1998 og 1999. Det siste var beregnet etter kr 4,40 pr kg KOF og utgjorde kr 2.797.651. Tilsammen var regningen på kr 5.796.155, noe som utgjør kr 7.129.271 inkl. mva.

CCD innbetalte den 13. juli 2000 kr 3.690.000 inkl. mva. til RA-2 og presiserte ved betalingen at det var en « delbetaling i påvente av endelig avtale/vilkår om rensing av vårt prosessvann ».

Høsten 2000 gjorde CCD og RA-2 nye forsøk på å få i stand en skriftlig avtale om hva CCD skulle betale for prosessavløpet. CCD la nå frem et utkast hvor det fremgikk at det skulle betales kr 10,54 pr. m³ prosessavløp. I tillegg skulle det for årene 2000 og 2001 betales kr 3,75 og for årene 2003 og 2004, kr 1,75. Utkastet inneholdt en uttrykkelig bestemmelse om at avtalen gjaldt under forutsetning av at CCD ikke ville bli innkrevd avløpsavgift fra kommunen.

Høsten 2000 fremmet CCD også søknad om at kommunen frafalt kloakkavgiften, og subsidiært at avgiften ble redusert. Søknaden ble avslått av Teknisk utvalg i kommunen i møte den 12. februar 2001. I klage som ble fremsatt, fremholdt CCD prinsipielt at det ikke forelå noen plikt for CCD til å betale kloakkavgift. Subsidiært ble avgiften krevd nedsatt.

Klagen ble behandlet av Lørenskog kommunes særskilte klagenemnd som den 30. oktober 2001 opprettholdt vedtaket.

CCD og RA-2 kom til enighet om forholdet seg imellom med virkning fra 1. januar 2002. Avtale om dette ble undertegnet den 20. desember 2001. Nitrogenreanseanlegget var nå klart, og det var dermed ikke lenger behov for noen særskilt forrensing.

Det ble imidlertid ingen enighet om de spørsmål som er knyttet til årene 1998-2001, og

CCD stevnet den 3. mai 2002 Lørenskog kommune og Sentralreanseanlegget RA-2 AS inn for Nedre Romerike tingrett. I saken mot Lørenskog kommune var CCD's prinsipielle krav tilbakebetaling av den innbetalte kloakkavgift, mens det i saken mot RA-2 ble fremsatt krav om tilbakebetaling etter rettens skjønn. Tingretten avsa dom den 22. november 2003 med slik domsslutning:

1. Lørenskog kommune frifinnes.
2. Coca-Cola Drikker AS dømmes til å betale til Lørenskog kommune kr 737.265 som erstatning for saksomkostninger. Oppfyllelsesfristen er 14 dager etter dommens forkynnelse, hvoretter påløper renter etter lov om forsinkelsesrente.
3. Sentralrenseanlegget RA-2 AS frifinnes.
4. Coca Cola Drikker AS dømmes til å betale Sentralrenseanlegget RA-2 AS kr 749.265 som erstatning for saksomkostninger. Oppfyllelsesfristen er 14 dager etter dommens forkynnelse, hvoretter påløper renter etter lov om forsinkelsesrente

Dommen er påanket av CCD overfor begge motpartene.

Ankeforhandling ble holdt i Eidsvoll tinghus 8. – 16. november 2004.

Det har gått relativt lang tid fra ankeforhandlingen til domsavsigelsen. Dette har hovedsakelig sin årsak i andre gjøremål. Vel to uker av forsinkelsen skyldes sykdom.

Coca-Cola Drikker AS har i det vesentlige anført:

CCD er innforstått med at selskapet skal betale for sitt avløp og for den ekstra forurensning som dette medfører. I denne saken har imidlertid uenighet mellom Lørenskog kommune og RA-2 ført til at CCD har blitt pålagt å betale dobbelt. Den ordinære kloakkavgiften er på kr 10, 54 pr. m³, og CCD skal betale denne bare én gang. CCD har i flere år forgjeves forsøkt å få Lørenskog kommune og RA-2 til å avklare seg imellom hvem av dem som skal kreve opp den ordinære avgiften, men er blitt presset til å betale avgift både til kommunen og til RA-2. I tillegg til den faste kloakkavgiften skal CCD betale for forrensingen etter avtale med RA-2.

Prinsipalt fremmer CCD krav mot Lørenskog kommune om tilbakebetaling av kloakkavgift med tillegg av renter. Subsidiært fremmes krav om delvis tilbakebetaling med renter. Atter subsidiært fremmes krav om at vedtaket i klagenemnda i Lørenskog kommune om ikke å frafalle eller nedsette kloakkavgiften blir kjent ugyldig.

Søksmålet mot RA-2 er subsidiært, og kravet er prinsipalt at RA-2 plikter å dekke CCD's fulle tap som følge av avgiftsplikten, og subsidiært at differansen mellom det RA-2 har innkrevd fra CCD og det RA-2 hadde rettmessig krav på, blir tilbakebetalt.

I tvisten mot RA-2 er CCD's hovedsynspunkt at det forelå en avtalt pris for forrensingen allerede i april 1998. Det vises til RA-2's brev av 1. april 1998 om å etablere og drive en avløpsløsning som ivaretar behovet for forrensing for kr 5 mill. eks. mva. På dette tidspunkt var det etablert et samarbeid mellom CCD og RA-2. Det hadde også vært kontakt med fylkesmannen, og det var klart at den foreslåtte løsningen ville tilfredsstille kravene til utslippstillatelse. Fylkesmannen hadde gjort det til en forutsetning at den avløpsløsningen som RA-2 hadde foreslått, skulle innarbeides i CCD's søknadsgrunnlag.

RA-2's brev av 1. april 1998 har karakter av å være en avtalebekreftelse. Avtalen ble også bekreftet ved at løsningen ble innarbeidet i CCD's søknadsgrunnlag, og ved at arbeidet med å gjennomføre en løsning som angitt av RA-2, ble igangsatt. Begge parter har gjennom sin opptreden bekreftet at det forelå en avtale.

Da CCD oversendte et utkast til avtaletekst den 10. juli 1998, var hensikten å få til en skriftlig formalisering av den avtalen som allerede forelå muntlig. CCD gjør prinsipalt gjeldende at enigheten mellom CCD og RA-2 også omfattet betalingen RA-2 skulle ha for sine tjenester. Subsidiært anføres at RA-2 gjennom konkludent adferd er bundet av det tilbud som ble fremsatt i brevet av 1. april 1998.

RA-2 gjør nå gjeldende at utgiftene forbundet med mottaket av CCD's avløp ble så høye at RA-2 for å få dekket inn sine utgifter må ha en betaling som tilsvarer den faste kloakkavgiften i tillegg til ekstrabetalingen for forrensingen. Det er imidlertid uklart om RA-2 rettslig påberober seg bristende forutsetninger i forhold til den avtale som forelå i 1998. Forsåvidt gjelder spørsmålet om bristende forutsetninger, anfører CCD at RA-

2 var meget godt kjent med ledningssystemet og det øvrige anlegg som skulle benyttes. I den grad det foreligger en kostnadssprekk i forhold til kalkylene, må RA-2 være nærmest til å bære risikoen.

Tanken om å inngå en avtale med CCD om « den totale rensing » av bedriftens avløp er første gang kommet til uttrykk i protokoll fra styremøte i RA-2 holdt 15. desember 1998. Overfor CCD fremholdt RA-2 i brev av 21. desember 1998 at det ikke var inngått noen avtale. Inntil avtale kom i stand, måtte CCD derfor betale for rensingen etter regning. Den 8. februar 1999 ble CCD presentert et « tilbud » som innebar at RA-2 skulle ha betalt for hele prosessen, ikke bare for forrensingen.

På bakgrunn av disse utspillene, ble det holdt et møte mellom de to partene den 16. februar 1999. RA-2 påberopte seg en betydelig kostnadssprekk i forhold til beløpet på kr 5.000.000 som opprinnelig var forlangt. CCD gikk med på å øke anleggsbidraget med kr 500.000 til kr 5.500.000, samt å betale kr 3,75 pr m³ i årene 2000 og 2001 og kr 1,75 i årene 2002 og 2003. Totalt innebar dette at CCD møtte RA-2 på halvveien når det gjaldt dekning av merkostnadene.

Brevet av 22. februar 1999 fra CCD er en oppsummering av det man kom til enighet om under møtet. RA-2 foretok seg intet som ga uttrykk for at de mente at det ikke var inngått noen avtale av det angitte innhold, og CCD mener det kan legges til grunn at det er inngått en avtale. Hvis retten ikke finner at det ble inngått noen endringsavtale, vil det være den opprinnelige avtalen som gjelder.

Partenes opptreden i etterkant tilsier også at det forelå en avtale. RA-2 bekreftet på et nytt møte med CCD den 17. mars 1999 at det var enighet om anleggsbidraget og om satsen på kr 3,75 pr. m³. RA-2 ga også uttrykk for at man ville undersøke hvor meget av den faste kloakkavgiften på kr 10, 54 pr. m³ som kunne tilfalle RA-2, eventuelt om det var nødvendig at noe av dette skulle gå til Lørenskog kommune. RA-2 fortsatte dessuten ferdigstillingen av anlegget med sikte på mottak av CCD's avløp, og den 17. august 1999 sendte RA-2 faktura til CCD på kr 5.500.000 i samsvar med endringsavtalen.

RA-2's senere krav om at CCD i tillegg til det som det var enighet om på møtet 17. mars 1999, også skulle betale kr 10,54 pr. m³, er fremsatt ut fra den synsvinkel at CCD skal betale RA-2 for en « totalhåndtering » av avløpsvannet. RA-2 kom ikke til noen enighet med Lørenskog kommune om økt godtgjørelse fra kommunen for mottaket av RA-2's avløp. RA-2 stilte i stedet spørsmålsteget ved om Lørenskog kommune i det hele hadde hjemmel for å kreve inn kloakkavgift av CCD. RA-2 innhentet en utredning fra sin advokat om spørsmålet og gikk etter det ut fra at Lørenskog kommune ikke hadde avgiftshjemmel. CCD ble også gjort kjent med utredningen.

Avtaleutkastet RA-2 sendte CCD i februar, anga å gjelde « en avløpsløsning for prosessavløpsvann ». For perioden frem til iverksettelse av nitrogenrenseanlegget skulle CCD, foruten anleggsbidraget og tillegg for ekstra forurensningsmengde, betale pr. m³ « en renseavgift tilsvarende den til enhver tid gjeldende avløpsavgift i Lørenskog kommune ». Dette viser at RA-2 gjorde krav på den faste kloakkavgiften.

I avtaleutkast av 8. mars 2000 er teksten endret slik at avtalen nå gjelder en « forrensningsløsning ». Ellers er teksten uforandret. Endringen må sees i sammenheng med møtet som var holdt mellom RA-2 og formannskapet i Lørenskog, og innebar ingen realitetsendring. Representanter for RA-2 ga også muntlig uttrykk for at RA-2 tok betalt for en totalhåndtering.

På bakgrunn av det standpunkt RA-2 inntok med hensyn til den faste kloakkavgiften, tok CCD opp med kommunen muligheten for at CCD kunne betale utelukkende til RA-2 og i så fall kreve tilbakebetaling av kommunen for innbetalt kloakkavgift. Fra mars 2000 la CCD hovedvekten på å få Lørenskog kommune og RA-2 til å avklare seg imellom hvem som skulle ha rett til å oppkreve den faste kloakkavgiften. Da kommunen truet med tvangsinndrivelse, så imidlertid CCD seg tvunget til å innbetale avgiften til kommunen.

CCD gikk også med på å betale det faste avgiftsbeløpet til RA-2, men under den forutsetning at det samme beløpet ikke skulle betales til kommunen. RA-2 var hele tiden fullt klar over at dette var CCD's forutsetning. I forbindelse med forsøket på å få formalisert en avtale ble forbeholdet klart uttrykt ved telefaks av 8. september 2000 fra CCD's advokat til RA-2. Forbeholdet ble også tatt inn i CCD's avtaleutkast av 7.

desember 2000. Ved innbetalingen av fakturaen RA-2 sendte ut for beløpet, tok CCD forbehold og gjorde det klart at betalingen var å anse som et å konto beløp.

RA-2 har ikke dokumentert at mottaket av CCD's avløp har medført omkostninger ut over det som var fremlagt i februar 1999. Det er i det hele ikke gjort noe forsøk på å godtgjøre at RA-2 har hatt omkostninger som står i forhold til en betaling av kr 10,54 pr. m³, i tillegg til det øvrige CCD skal betale.

CCD's krav mot RA-2 er som nevnt bare aktuelt dersom CCD ikke vinner frem fullt ut overfor Lørenskog kommune. Dersom CCD vinner frem delvis, reduseres kravet mot RA-2 tilsvarende. Prinsipalt mener CCD å ha krav på tilbakebetaling av det som er innkrevd av RA-2 ut over det som følger av avtalen av 16. februar 1999. Alternativt kan tilbakebetalingskravet begrunnes som et erstatningskrav i kontraktsforhold idet kloakkavgiften som CCD har måttet betale til Lørenskog kommune, er et resultat av misvisende opplysninger fra RA-2. Kravet mot RA-2 utgjør i begge tilfelle kr 10,54 pr. m³, d.v.s samme beløp som gjøres gjeldende i kravet mot Lørenskog kommune. Det skal dog gjøres fradrag for kr 1,75 pr m³ i to år, jf. avtalen av 16. februar 1999, idet CCD ikke har innbetalt dette beløp. Totalkravet blir, renter inkludert, kr 10.198.338.

Subsidiært anføres at RA-2's totale krav mot CCD i hvert fall ikke kan være større enn det som fremgår av RA-2's eget oppsett av 8. februar 1999.

Itvisten mot Lørenskog kommune tar CCD utgangspunkt i at selskapet er avkrevd og har betalt kloakkavgift med kr 10,54 pr. m³ både til Lørenskog kommune og til RA-2. Prinsipalt gjør CCD gjeldende at selskapet har krav på tilbakebetaling fra kommunen av hele avgiften i den aktuelle perioden.

RA-2 tar seg av behandlingen av avløpsvannet på vegne av Lørenskog kommune. Overfor CCD ga RA-2 i desember 1998 uttrykk for at man ønsket en avtale som omfattet den totale rensing av avløpsvannet. RA-2 gjorde det også klart at selskapet ville arbeide politisk for å få hånd om kloakkavgiften på kr 10,54 pr. m³ som CCD betalte til kommunen. I perioden april 1999 – februar 2000 ga RA-2 uttrykk for at Lørenskog kommune ikke hadde avgiftshjemmel, og la frem en juridisk utredning som støttet opp om dette synet.

Lørenskog kommune var kjent med hva RA-2 foretok seg i forhold til CCD, men grep ikke inn. CCD gjør gjeldende at Lørenskog kommune ikke selv kan kreve inn kloakkavgift, da kommunen har latt RA-2 kreve opp avgiften.

Man kan her se det slik at kommunen har overlatt hele avløpshåndteringen til RA-2, og som en følge av dette også tapt retten til å kreve betaling for tjenesten. Det kan også legges vekt på at CCD allerede har betalt fullt ut for kostnadene til RA-2, slik at kommunen ikke blir påført utgifter som følge av CCD's utslipp.

For at kommunen skal kunne oppkreve kloakkavgift, er det et vilkår at avløpet føres gjennom « kommunal ledning ». Så vel ledningsnett som selve renseanlegget tilhørte det felleskommunale foretaket RA-2. CCD gjør gjeldende at Lørenskog kommune derfor ikke hadde avgiftshjemmel. Det må rettslig sett sies å være uavklart om en kommune kan delegerer retten til å kreve opp kloakkavgift til f.eks. et interkommunalt selskap. Reelle hensyn taler for at det er slik adgang, idet betalingen da vil skje til det organ som utfører tjenesten. I denne saken er det på det rene at RA-2 har krevd opp avgiften, og at Lørenskog kommune har latt være å gripe inn mot dette. Kommunen må da uansett ha tapt retten til selv å kreve inn avgiften.

Subsidiært anføres at kommunen plikter å tilbakebetale avgiften som følge av mislighold. Vann- og kloakkavgiftslovens § 1 forutsetter en motytelse for den avgift som betales. Ved at kommunen i denne saken lot RA-2 kreve inn kloakkavgiften som et vilkår for å behandle CCD's avløpsvann, har Lørenskog kommune misligholdt sin plikt til å sikre CCD å få levert sitt avløp mot å betale kloakkavgift til kommunen. Kommunen blir ved dette erstatningsansvarlig for de kr 10,54 pr. m³ som CCD har betalt til RA-2.

Det er i prinsippet ikke relevant hva det ville ha kostet CCD å etablere eget renseanlegg. Utgiftene til et eget fullrenseanlegg er imidlertid beregnet til ca. kr 20.000.000 CCD ville da sluppet løpende fremtidige avgifter. CCD bestrider at RA-2 har hatt utgifter med CCD's avløp som overskrider det som er dekket ved betaling for forrensingen. Lørenskog kommune har for sin del ikke fått økte krav fra RA-2 som følge av

mottaket av CCD's avløp. Lørenskog kommune har således ikke hatt noen utgifter og vil ikke ha blitt påført noe tap dersom CCD vinner frem i saken.

Kravet om tilbakebetaling/erstatning utgjør tilsammen kr 11.593.626. I dette er inkludert et rentekrav på kr 2.241.027. Rentene er beregnet som avsavnsrenter etter en sats på 6% p.a. I totalbeløpet er også inkludert krav om erstatning, skjønnsmessig satt til kr 100.000, for utgifter forbundet med fremme av klagesaken over avgiftsvedtaket og i forbindelse med Lørenskog kommunes trusler om tvangsfullbyrdelse.

Atter subsidiært kreves det tilbakebetaling av deler av den innbetalte avgiften.

Det gjøres også gjeldende at Lørenskog kommune plikter å innrømme CCD en avgiftsreduksjon.

I Lørenskog kommunes forskrift for vann- og kloakkavgiftssatser heter det i pkt. 9.2:

For industribedrifter... som har kloakkvann som i sammensetning avviker vesentlig fra vanlig husholdningskloakk i gunstig retning, skal det etter søknad beregnes et fradrag i årsavgiften for kloakk.

Av pkt. 13.1 i samme forskrift fremgår det at det for slikt avløpsvann er adgang til å fastsette tilknytnings- eller årsavgifter ved avtale.

I sak 2004-01789A (Rt-2004-1603) kjente Høyesterett et vedtak om delingsgebyr ugyldig fordi det var for høyt i forhold til utgiftene saken medførte. Dommen kan tas til inntekt for at kommunene plikter å foreta en konkret vurdering av om gebyret står i forhold til det som ytes fra kommunens side.

I dette tilfelle har CCD bekostet transport av avløpet i egen ledning og betalt særskilt til RA-2 for alt vedrørende rensing og behandling av avløpet, inkludert driftsomkostninger og hydraulisk belastning i anlegget. Det vises her til at RA-2 beskriver « forrensingen » som å omfatte totalhåndtering, og til at direktøren for RA-2 i lagmannsretten har forklart at ingen kostnadselementer som avgiftsselskapet er belastet med ved mottaket av CCD's avløp, er belastet avgiftsfellesskapet.

Ut fra dette burde Lørenskog kommune for perioden frem til nitrogenrenseanlegget ble tatt i bruk, akseptert at avløpsbestemmelsen i vannavtalen bare skulle gjelde for CCD's sanitæravløp.

Det er ihvertfall på det rene at avløpet fra CCD etter å ha gjennomgått forrensingen var vesentlig renere enn vanlig husholdningskloakk. En rekke kostnadselementer var dessuten betalt av CCD separat i forbindelse med forrensingen. Lørenskog kommune burde derfor imøtekomme CCD's søknad og gi et fradrag i kloakkavgiften. Rapporten fra Lindholm, som kommunen bygget på ved behandlingen av søknaden, har en rekke vesentlige feil. Lindholm tok bl.a. ikke forurensingen fra Bøler søppeleponi i betraktning, han var ikke kjent med CCD's pH-reguleringsanlegg og bedriftens sikkerhetsforanstaltninger, og la til grunn tall fra før forrensingen startet. Vedtaket i Lørenskog kommunes klagenemnd er dermed ugyldig fordi det bygget på feil faktum og på feil forutsetninger om hva betalingen skulle dekke.

Når det gjelder saksomkostningene, bør CCD, fordi de to tvistene er så sammenvevd, få erstattet sine omkostninger i begge tvister dersom CCD får medhold i en av dem.

Coca-Cola Drikker AS har nedlagt slik påstand:

I saken mot Lørenskog kommune:

Prinsipalt:

Lørenskog kommune betaler Coca-Cola Drikker AS et beløp begrenset oppad til kr 11.593.626 med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrentelovens § 3 ,1. ledd 1. pkt fra forfall til betaling finner sted.

Subsidiært:

Lørenskog kommunes vedtak av 30.10.01 settes til side som ugyldig og Lørenskog kommune betaler Coca-Cola Drikker AS et beløp etter rettens skjønn med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrentelovens § 3 ,1. ledd 1. pkt fra forfall til betaling finner sted.

Atter subsidiært:

Lørenskog kommunes vedtak av 30.10.01 settes til side som ugyldig.

I alle tilfeller:

Lørenskog kommune betaler Coca-Cola Drikker AS sakens omkostninger med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrentelovens § 3 ,1. ledd 1. pkt fra forfall til betaling finner sted.

I saken mot RA-2:

Prinsipalt:

Sentralrenseanlegget RA-2 AS betaler Coca- Cola Drikker AS et beløp oppad begrenset til kr 10.198.838 med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrentelovens § 3 ,1. ledd 1. pkt fra forfall til betaling finner sted.

Subsidiært kreves slik fästsettelsesdom:

Sentralrenseanlegget RA-2 AS plikter å betale Coca-Cola Drikker AS erstatning etter rettens skjønn, fratrukket slik tilbakebetaling som måtte følge av revidert kloakkavgiftsvedtak fra Lørenskog kommune for årene 1999-2001.

I alle tilfeller:

Sentralrenseanlegget RA-2 AS betaler Coca-Cola Drikker AS sakens omkostninger med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrentelovens § 3 ,1. ledd 1. pkt fra forfall til betaling finner sted.

Lørenskog kommune har i det vesentlige anført:

De rettslige temaene i saken er spørsmålet om kommunens hjemmel for å kreve inn avgiften, herunder om tilknytningen til det kommunale avgiftsnett og eierskapet til anlegget. Det er spørsmål om dobbeltbetaling og « nullkostnadssynspunktet » og dessuten gyldigheten av klagenemndas vedtak i avslaget på søknad om bortfall eller nedsettelse av CCD's kloakkavgift.

Reelt sett gjelder imidlertid saken uenighet mellom CCD og RA-2 om betaling for en entreprise. Det er spørsmål om det forelå en fastprisavtale og i så fall med hvilket innhold, eller om det var en avtale om regningsarbeid. Når saken fra CCD's side ikke primært fremstilles slik, kan det ha sammenheng med hva Arne Røskeland fra CCD forklarte i retten: CCD hadde ikke, på det aktuelle tidspunkt, tid til å gå til sak mot RA-2. For CCD er det åpenbart hensiktsmessig at avgiftsfellesskapet, d.v.s. Lørenskog kommune, finansierer merkostnaden som påløp i entreprisen.

Når det gjelder sakens faktum, var det fra fylkesmannens side et utgangspunkt at et så stort utslipp var uønsket i en sårbar resipient. Fylkesmannen krevde derfor rensing på høyeste nivå. Fylkesmannen forholdt seg til den løsning som ble presentert av RA-2, og CCD valgte denne løsningen.

Saken viser at CCD har hatt manglende kunnskap om og forståelse for renseprosessen. CCD hadde dessuten satt seg i tidsnød. Avtalene om tapping av selskapets produkter var sagt opp med virkning fra 1. januar 1999. CCD måtte derfor ha sitt nye anlegg ferdig til denne datoen, da selskapet ellers ikke ville ha produkter å levere i Norge.

Lørenskog kommune tok ikke del i dialogen mellom RA-2 og CCD, men har hele tiden hatt en prinsippfast holdning overfor CCD. Det kan ikke på noe tidspunkt ha vært tvil om at kommunen gjorde gjeldende å ha krav på alminnelig kloakkavgift.

Kommunens ansvar for vann og avløp følger forutsetningsvis av flere bestemmelser i plan- og bygningsloven. Vann- og kloakkavgiftsloven bygger på dette, og gir hjemmel for å oppkreve kloakkavgift fra dem som er tilknyttet kommunale anlegg. Lørenskog kommune gjør gjeldende at det ledningsnett som

benyttes til CCD's kloakk, i relasjon til bestemmelsene i kloakkavgiftsloven, tilhører Lørenskog kommune. Selv om hele anlegget formelt skulle anses for å være eiet av RA-2, må ledningsnettets anses som « kommunal ledning » i nevnte lovs forstand. Av praktiske og økonomiske årsaker er interkommunalt samarbeid om avløp nødvendig og ønskelig. Dette er uten betydning for kommunens stilling som avgiftsmyndighet.

CCD kan ikke høres med sin anførsel om dobbeltbetaling. En egen forrensing var nødvendig av hensyn til de krav Fylkesmannen stilte. RA-2 påtok seg å utføre forrensingen mot særskilt betaling etter en prosess som var klart beskrevet. Betalingen fra CCD til RA-2 gjelder forrensingen.

Hvis man legger til grunn at CCD faktisk har betalt to ganger for samme tjeneste, vil dette likevel ikke føre til at plikten til å betale den kommunale avgiften bortfaller. Kommunens rett til å kreve opp avgiften følger av vann- og kloakkavgiftslovens § 1. Etter kommunelovens § 54 kan kravet ikke transporteres til andre.

RA-2 har på sin side ingen hjemmel til å oppkreve kloakkavgift. Plikten til å betale en kommunal avgift bortfaller ikke som følge av en avtale mellom RA-2 og CCD. Lørenskog kommunes krav på kloakkavgift fremgår også klart av vannavtalen. CCD's betalingsplikt til kommunen kan derfor ikke bli påvirket av uttalelser fra RA-2. RA-2 var heller ikke noen fullmektig for kommunen. Hvis CCD hadde en fastprisavtale med RA-2, slik selskapet nå påberoper seg, kan det forøvrig spørres hvorfor ikke søksmålet primært er rettet mot RA-2.

CCD's anførsel om at Lørenskog kommune ikke hadde utgifter som følge av CCD's avløp, og dermed heller ikke kan kreve inn noen avgift, kan ikke føre frem. CCD er med på å belaste kloakknettets og renseanlegget og må som alle andre brukere betale for det. Kommunens utgifter utgjøres i det vesentlige av det som betales til RA-2 i form av periodiske bidrag for at RA-2 tar seg av avfallshåndteringen. Det vises forøvrig til tingrettens grundige behandling av dette. Grensekostnadsbetraktninger, hvor det hevdes at CCD's avløp ikke koster noe fordi hele anlegget lå der fra før, slik at avløpet fra CCD ikke medfører merkbare merutgifter, er åpenbart uten vekt. Det er forøvrig umulig å måle grensekostnaden, da CCD's avløp, etter forrensingen, ikke skilles fra det øvrige. Lørenskog kommune har åpenbart kostnader som følge av mottaket av CCD's avløp som kommunen har med alle andre som sender ut sitt avløp i anlegget.

Lørenskog kommune gjør også gjeldende at CCD har fått et rimeligere alternativ enn ved å benytte seg av de øvrige mulige løsningene som forelå når det gjaldt forrensing.

CCD har subsidiært reist krav om at det skulle vært gitt fradrag i avgiften, og hevder at vedtaket om avslag på søknaden om avgiftsfradrag er ugyldig. Utgangspunktet for vurderingen om fradrag er den kommunale forskriftens pkt. 9.2, jf. foran. At forskriften benytter ordet « skal » kan tale for at det er et rettsanvendelsesskjønn. I og med at det ikke er sagt noe nærmere om hva det skal legges vekt på, hevdes det at det likevel her er tale om et fritt skjønn.

CCD har nå lagt frem nye faktiske opplysninger gjennom det sakkyndige vitne Ragnar Storhaugs forklaring for lagmannsretten. Verken RA-2 eller Lørenskog kommune har hatt mulighet for å kontrollere Storhaugs opplysninger. Det er uansett ikke grunn til å legge særlig vekt på nye faktiske opplysninger som legges frem ca. 3 år etter at vedtaket i klagenemnda ble fattet. Avløpet fra CCD varierer meget både i total mengde og forurensingsgrad. Svingningene innebærer i seg selv en belastning ved avløpshåndteringen, og det har da ikke særlig stor betydning hva gjennomsnittstallene viser. Selv om det skulle være enkelte feil i det faktagrunnlag klagenemnda bygget på, er det ikke sannsynlig at feilene har påvirket vedtaket.

CCD har også gjort gjeldende at Lørenskog kommune skal være ansvarlig overfor CCD fordi kommunen ikke « ryddet opp », men tillot RA-2 å operere som selvstendig organ overfor CCD. Det er uklart om det menes at kommunen her har brutt god forvaltningsskikk, eller eventuelt om det hevdes at kommunen har fått et uaktsomhetsansvar overfor CCD.

Det er på det rene at forholdet mellom Lørenskog kommune og RA-2 var korrekt, men ikke hjertelig. RA-2 er et interkommunalt selskap hvor Lørenskog kommune eier vel 1/3 av aksjene. Selskapet er ikke noe underlagt organ som kommunen kan styre. Det er ellers uklart hva Lørenskog kommune skulle ryddet opp i.

Kommunen fastholdt konsekvent sitt krav på kloakkavgiften og hadde heller ikke anledning til å « hestehandle » om denne. Betalingen for forreningen var en ren entrepriser mellom RA-2 og CCD. Den lå utenfor Lørenskog kommunes myndighetsområde og utenfor avgiftsfellesskapet.

For at vedtaket skal bli ugyldig på grunn av feil ved skjønnsutøvelsen, kreves det at skjønnet var grovt urimelig. Det skal meget til før det kan bli grovt urimelig at CCD skulle betale normal avgift i henhold til lov og forskrift, og Lørenskog kommune gjør gjeldende at det var innenfor rammen av et forsvarlig skjønn å ikke innvilge CCD noe fradrag i kloakkavgiften.

Det vises også til at kommunen i tillegg til lovgrunnlaget hadde et avtalerettslig grunnlag for å kreve inn vanlig kloakkavgift.

Når det gjelder saksomkostningsspørsmålet, anføres at det ikke er grunn til å ta til følge CCD's krav om å få dekket saksomkostningene i begge tvistene, dersom CCD skulle vinne frem i en av sakene. Det dreier seg om to forskjellige saksforhold. CCD har dessuten operert med nye faktiske opplysninger og med endrede anførsler både mens saken sto for tingretten, og i lagmannsretten. Spørsmålet om saksomkostninger i forbindelse med søknaden om avgiftsnedsettelse og klagen på dette vedtaket reguleres av forvaltningsloven.

Lørenskog kommune har nedlagt slik påstand:

1. Nedre Romerike tingretts dom i sak 03-002716 TVI-NERO stadfestes.
2. Coca Cola Drikker AS dømmes til å betale Lørenskog kommune sakens omkostninger for lagmannsrett med lovens rente fra forfall og til betaling skjer.

Sentralreanlegget RA-2's anførsler:

Generelt vil RA-2 gjøre gjeldende at RA-2 utførte forreningen av CCD's avløp på en utmerket måte og billigere enn om CCD skulle gjort det selv. Rimelighet tilsier at CCD ikke har noe krav mot RA-2. CCD har også et tynt rettslig grunnlag for sitt søksmål.

CCD har i saken operert med «de tre enigheter» og med dette hevdet at det ved tre anledninger er kommet til avtalerettslig enighet mellom CCD og RA-2 om hva CCD skulle betale for RA-2's tjenester. Dette er ikke riktig. Det har aldri kommet i stand noen avtale mellom partene.

RA-2 s brev av 1 april 1998, som omhandler bygging av et forreningensanlegg for kr 5. mill., krevde en aksept for at det skulle komme i stand en avtale. Direktør Henriksen har forklart at han muntlig ba CCD om et svar innen 22. mai samme år. Noe slikt svar kom imidlertid ikke. Derimot fremla CCD et nytt avtaleutkast den 10. juli 1998. Det var således ikke kommet i stand noen avtale på dette tidspunkt.

Fylkesmannen hadde tatt inn krav om forrening av avløpet i samsvar med RA-2's forslag i utkastet til midlertidig utslippstillatelse. CCD hadde ikke noe å bemerke til disse vilkårene. Den uttalelse som RA-2 avga til fylkesmannen den 7. oktober 1998, støtter den oppfatning at det ikke forelå noen avtale.

Forholdet mellom CCD og Lørenskog kommune er regulert av vannavtalen som er datert 30. juni 1998. CCD har ved denne bundet seg i forhold til kommunen uten at RA-2 har medvirket til det.

Høsten 1998 utvekslet CCD og RA-2 avtaleutkast, og det ble holdt møter. CCD ønsket i brev av 3. november 1998 å utsette avtaleforhandlingene inntil utslippstillatelsen fra Fylkesmannen forelå.

I brev av 8. februar 1999 oppga RA-2 kostnadene ved behandling av CCD's prosessavløp. Det fremgår klart av ordlyden i brevet at dette ikke var et tilbud. Det var et anslag og en oppfordring om å gi tilbud. Når det gjelder den oppsummering av det som skjedde i det påfølgende møtet, som er gjort i CCD's brev av 23. februar 1999, er det riktig at partene var enige om betaling slik det fremgår av pkt. 1-3. Det var imidlertid en forutsetning fra RA-2's side at RA-2 skulle få deler av sitt vederlag fra Lørenskog kommune. Dette fremgår også i punkt 4 i brevet. Denne forutsetningen ble ikke oppfylt.

Det er således ikke riktig som hevdet av CCD at det ble inngått noen avtale av det innhold som fremgår av det nevnte brevet. Det beste bevis på at det ikke var inngått noen avtale, er den utviklingen som skjedde

videre utover i 1999 og i 2000, hvor diskusjonen om betalingen fortsatte.

Det er en feiloppfatning fra CCD's side at RA-2 har gjort krav på den alminnelige kloakkavgiften. RA-2 har hele tiden fastholdt at man utførte en forrensing, og har krevd betaling for forrenningsprosessen. Det fremgår også av protokollen fra møtet mellom RA-2 og formannskapet at det var dette RA-2 skulle ta seg særskilt betalt for. Protokollen har etter RA-2's oppfatning et klart innhold. At RA-2 krevde betaling som tilsvarer kloakkavgiften, innebærer ikke at det var kloakkavgiften det ble gjort krav på, men at kostnadene for å få dekket utgiftene ved forrensingen lå i denne størrelsesorden. Det er uten betydning at uttrykket « en samlet avløpsløsning » er brukt, bl.a. i RA-2's brev av 1. februar 2001. Dette er uttrykk for at RA-2 foresto hele avløpshåndteringen, noe som er på det rene. Betalingen RA-2 krevde, gjaldt kun forrensingen.

Det er CCD's ansvar å holde utslippene på et slikt nivå at unødvendig forurensing unngås. Det er den forurensende virksomhet som må bære den økonomiske risikoen for de utslippsvilkår som blir fastsatt, og de utgifter dette måtte medføre. CCD kan ikke skyve den økonomiske risikoen over på RA-2. RA-2 har påtatt seg å utføre forrensing av avløpsvannet ned til et nivå som gjør at det kan slippes ut og renses sammen med annet avløpsvann. RA-2 har aldri påtatt seg noen avtalemessig forpliktelse til å bære risikoen for myndighetsbestemte pålegg i forhold til CCD.

CCD var innforstått med at det skulle betales ordinær kloakkavgift til Lørenskog kommune. Selv om CCD hadde valgt å etablere egen forrensing på sitt anlegg på Robsrud, ville selskapet måttet betale ordinær kloakkavgift til kommunen.

RA-2 har ikke noen plikt til å erstatte CCD's angivelige tap dersom CCD er avgiftspliktig til Lørenskog kommune. RA-2 har som oppdragsmottaker fulgt de vilkår fylkesmannen har satt i utslippstillatelsen, og har hele tiden avvist å innstå for at Lørenskog kommune ikke skulle kunne kreve avgift fra CCD. RA-2 har heller ikke gitt CCD noen forventninger i så måte. CCD har forøvrig inngått avtale med Lørenskog kommune som omfatter betaling av ordinær kloakkavgift, allerede før utslippstillatelsen forelå. CCD må selv bære risikoen for de avtaler selskapet inngår.

CCD har betalt i henhold til de fakturaer RA-2 har sendt, uten å ta noe forbehold om at betalingen skjedde under forutsetning om at Lørenskog kommune ikke hadde avgiftshjemmel. Det eneste forbehold som er kommet til uttrykk, er inntatt i brevet av 13. juli 2000 hvor CCD skriver at betalingen er en delbetaling i påvente av endelig avtale/vilkår.

CCD's subsidiaire krav om tilbakebetaling basert på *condictio indebiti* kan heller ikke føre frem. Forutsetningen om at CCD ikke skulle betale avgift til kommunen, var CCD's egen. RA-2 har konsekvent avvist å innstå for denne. RA-2 har utført forrensingen i henhold til spesifikasjonen uten at det hefter feil eller mangler ved arbeidet, og kan gjøre krav på betaling for sine tjenester. Det er dessuten sannsynlig at CCD's kostnader ved å utføre forrensingen på annen måte ville ha blitt høyere.

Det kan heller ikke utledes noe erstatningsansvar for RA-2 overfor CCD basert på culpa-regelen. RA-2 har ikke foretatt seg noe galt og kunne intet gjøre i forhold til spørsmålet om CCD var avgiftspliktig til kommunen. Det er intet grunnlag for ansvar på culpa-grunnlag.

Da det ikke på noe tidspunkt har foreligget noen avtalemessig enighet mellom RA-2 og CCD om hva CCD skulle betale, er det ikke grunnlag for noe krav om hverken hel eller delvis tilbakebetaling basert på avtale.

Det vises forøvrig til tingrettens premisser med hensyn til CCD's anførsel om dobbeltbetaling.

Sentralrenseanlegget RA-2 AS har nedlagt slik påstand:

1. Nedre Romerike tingretts dom stadfestes.
2. Sentralrenseanlegget RA-2 AS tilkjennes saksomkostninger for lagmannsrett med tillegg av forsinkelserenter etter forsinkelsesrenteloven, p.t. 8,75% p.a., fra 14 dager etter dommens forkynnelse og til betaling skjer.

Lagmannsrettens bemerkninger:

Ved starten av det saksforhold som har ført til de foreliggende tvister, tok partene det utgangspunkt at CCD pliktet å betale ordinær kloakkavgift for ordinær avløpshåndtering til Lørenskog kommune. På bakgrunn av bestemmelsen i vann- og kloakkavgiftslovens § 1 var dette et naturlig utgangspunkt. Avgiftsplikten ble dessuten tatt inn i den såkalte vannavtalen.

For at CCD skulle få den nødvendige utslippstillatelse fra Fylkesmannen, var det nødvendig med en særskilt forrensing av prosessavløpet før det ble sluppet ut i det ordinære avløpssystemet. Dette kunne i utgangspunktet ordnes på flere måter. RA-2 tilbød seg imidlertid å utføre forrensingen mot særskilt betaling for oppgaven, og CCD valgte denne løsningen.

Tvistene mellom CCD og RA-2 og mellom CCD og Lørenskog kommune henger nøye sammen, slik at utfallet av den ene tvisten i stor utstrekning avhenger av utfallet i den andre. Tvistetemaene bør derfor behandles i den rekkefølge den innbyrdes sammenhengen tilsier, uavhengig av om de hører under den ene eller den andre tvisten. Lagmannsretten finner følgende rekkefølge mest hensiktsmessig:

Retten vil først behandle spørsmålet om Lørenskog kommune i den foreliggende saken manglet rett til å innkreve kloakkavgift fra CCD, eller eventuelt om kommunen mistet denne retten som følge av avtaler eller andre forhold i saken. Hvis kommunen ikke hadde rett til noe av avgiften, har CCD ikke innsigelser mot at RA-2 beholder det RA-2 har innkrevd, og noen ytterligere behandling av tvisten mellom CCD og RA-2 blir da ikke aktuell. Retten må også vurdere om kommunen eventuelt bare hadde rett til å kreve opp deler av avgiften.

Hvis lagmannsretten kommer til at Lørenskog kommune har rettmessig krav på det CCD har betalt inn i kloakkavgift, må retten ta standpunkt til om det som RA-2 har innkrevd fra CCD for sin håndtering av avløpet, innebærer at CCD helt eller delvis har betalt dobbelt for samme tjeneste som det var gjort opp for gjennom kloakkavgiften. Prinsipielt gjelder tilbakesøkningskravet kr 10,54 pr. m³ avløpsvann for hele den perioden RA-2 har oppkrevd dette. Subsidiært er det spørsmål om det fra dette skal gjøres fradrag for en del av beløpet ut fra det retten finner at partene hadde en avtale eller felles forutsetning om.

Den neste problemstillingen er om den kommunale klagenemndas vedtak om å avslå søknaden om ettergivelse eller nedsettelse av avgiften er gyldig. Denne problemstillingen er ikke direkte avhengig av utfallet av tvisten mellom CCD og RA-2, idet det uansett vil være et argument for avgiftsnedsettelse at avløpet etter forrensingen var vesentlig renere enn normalt avløp. CCD har imidlertid i sin argumentasjon mot dette vedtaket også gjort gjeldende at CCD i realiteten har betalt for alle kostnadselementer direkte til RA-2, slik at CCD's prosessavløp ikke har medført noen utgift for kommunen. Tyngden av dette argumentet er avhengig av utfallet av rettens vurdering av hva CCD plikter å betale til RA-2. Lagmannsretten behandler derfor dette spørsmålet etter at det er tatt standpunkt til kravet mot RA-2 om tilbakebetaling.

Spørsmålet om Lørenskog kommune hadde i behold retten til å kreve inn kloakkavgift fra CCD.

Som foran nevnt er det en egen lovhjemmel for at en kommune kan oppkreve kloakkavgift så fremt et kommunalt anlegg blir benyttet, jf. vann og kloakkavgiftslovens § 1. Gjennom vannavtalen var det også avtalefestet at CCD skulle betale alminnelig kloakkavgift til kommunen. Lagmannsretten finner ikke at avtaleklausulen kan tillegges noen selvstendig betydning som hjemmel for avgiftsinnkreving ved siden av loven og de kommunale forskriftene. Det er derfor lagmannsrettens oppfatning at kommunen ikke kan kreve opp kloakkavgift med utgangspunkt i denne avtalen i større utstrekning enn det som følger av loven og de kommunale forskriftene. Klausulens reelle betydning var formentlig først og fremst at den åpnet for å gjøre unntak fra den vanlige måten å måle avløpsvolumet på (vann inn = vann ut), slik at det ble tatt hensyn til vannmengden som ble forbrukt i produktene.

Anførselen om at Lørenskog kommune ikke har rett til å kreve avgift fordi forutsetningen om tilknytning

til « kommunal ledning » ikke er oppfylt, kan etter lagmannsrettens oppfatning ikke føre frem. Vann- og kloakkavgiftsloven gjør det til en forutsetning for avgiftsplikt at mottak og håndtering av avløpet er en kommunal tjeneste. Retten legger imidlertid til grunn at det ikke er noen forutsetning at kommunen nødvendigvis skal utføre denne tjenesten i egen regi. Hvis praktiske og økonomiske hensyn tilsier det, kan kommunen sette bort tjenesten til et interkommunalt selskap, eller, som her, til et aksjeselskap som Lørenskog kommune eier sammen med to andre kommuner, uten at dette får betydning for kommunens rolle som avgiftsinnkrever.

Om det er kommunen eller RA- 2 som formelt er eier av ledninger og anlegg, er uten betydning i avgiftssammenheng. Det vesentlige er at det er kommunen som sørger for tilstedeværelsen av et avløpsanlegg. Kloakkavgiften forutsetter imidlertid en gjenytelse. Overfør den som betaler avgift, er det kommunen som er ansvarlig for gjenytelsen. Dette medfører bl.a. at brukeren må kunne holde seg til kommunen når det gjelder klager og innsigelser mot den tjeneste som leveres, uavhengig av om det er kommunen selv som utfører tjenesten, eller om den er overlatt til andre.

Slik lovgrunnlaget for denne avgiften er i dag, må det legges til grunn at kommunen ikke har adgang til å overføre avgiftskravet til andre, selv om selve tjenesteutføringen er satt bort, jf. kommunelovens § 54 . Hvis kommunen til tross for dette skulle ha overlatt til andre å kreve inn avgiften direkte, er det likevel meget som taler for at kommunen selv taper retten til å kreve den inn. I denne saken er det intet grunnlag for at Lørenskog kommune på noen måte har gitt uttrykk for at RA-2 kunne kreve inn avgiften. Etter hvert som saken utviklet seg, synes det imidlertid som om RA-2 har ment at kommunen ikke burde motta avgiften, men at denne, eller i det minste deler av den, burde gå til RA-2. RA-2 undersøkte også om Lørenskog kommune hadde rettslig grunnlag for å kreve avgift. En juridisk utredning som ble innhentet, ble tolket slik at Lørenskog kommune antakelig ikke hadde avgiftshjemmel fordi den aktuelle tjenesten ble utført av RA-2 som også eide ledningsnett og det øvrige anlegget. RA-2 har også fakturert CCD for et beløp som tilsvarte den kommunale kloakkavgiften. Det er imidlertid på det rene at aksjonærene Lørenskog, Skedsmo og Rælingen helt siden RA-2 ble etablert har innkrevet kommunal kloakkavgift, mens RA-2 har fakturert kommunene og derigjennom fått dekket sine utgifter. På et stadium i saken presiserte også RA-2 dette overfor CCD, jf. brev av 9. november 1998 (foran på s. 7).

At det er kommunen som er ansvarlig overfor en avgiftspliktig bruker av et kommunalt avløpssystem, uavhengig av hvem det er som faktisk utfører tjenesten, innebærer at kommunen vil ha plikt til å gripe inn for å forhindre at tjenesten svikter eller for å utbedre svikt som har skjedd. Etter lagmannsrettens oppfatning omfatter kommunens ansvar også en plikt til å gripe inn dersom det oppstår rettslige konflikter som kan sette tjenesteleveransen i fare.

I denne saken startet forholdet mellom RA-2 og CCD med den forutsetning at RA-2 skulle foreta en forrensing som skulle betales særskilt. Forrensingen var ikke omfattet av den kommunale avløpstjenesten, og den falt utenfor det som var dekket av den ordinære kloakkavgiften. Så langt kan det ikke reises innvendinger mot at Lørenskog kommune ikke fant grunn til å interessere seg særlig for det som skjedde mellom RA-2 og CCD. Fra RA-2's side ble det imidlertid etter hvert stilt krav overfor CCD som i hvert fall CCD oppfattet slik at RA-2 krevde betaling for den totale håndteringen av CCD's prosessavløp. I løpet av høsten 1999 utviklet det seg til en temmelig tilspisset konflikt mellom RA-2 og CCD. RA-2's syn kom til uttrykk i klartekst i avtaleutkastet som ble fremlagt i begynnelsen av februar 2000.

Lagmannsretten legger til grunn at Lørenskog kommune gjennom hele perioden i store trekk var orientert om utviklingen i forholdet mellom RA-2 og CCD. Dette fremgår bl.a. av de skriftlige henvendelser som kommunen selv gjorde i saken, jf. bl.a. kommunens brev av 8. september, 18. november og 22. desember 1998 som er omtalt foran. Det er ihvertfall på det rene at Lørenskog kommune var kjent med den tilspissede uenighet som forelå mellom RA-2 og CCD i synet på CCD's betaling for prosessavløpet høsten 1999/vinteren 2000. Retten viser her til at saken ble drøftet mellom formannskapet og RA-2 den 23. februar 2000. Møtet resulterte i en protokoll som i realiteten går ut på at RA-2 og Lørenskog kommune vil søke å

samordne begrepsbruken for tilsynelatende å gi uttrykk for enighet, men for øvrig vil hver holde på sitt. Protokollen innebærer ikke noe reelt bidrag til å avklare saken, og det ble heller ikke på annen måte gjort noe fra Lørenskog kommune for å få til slik avklaring.

Etter at konflikten gikk over til også å omfatte den ordinære avløpsbehandlingen som CCD skulle betale for gjennom kloakkavgiften – i alle fall slik den avgiftspliktige oppfattet situasjonen – følger det av kommunens ansvar som avgiftsmyndighet at det også ble en sak for kommunen. Lørenskog kommunes argument om at den ikke hadde styring med RA-2, har etter lagmannsrettens oppfatning ikke særlig vekt. For det første kan ikke en kommune fri seg fra ansvaret for en avgiftspliktig kommunal tjeneste ved å legge utføringen av den ut til andre selskaper eller organer. For det andre finner lagmannsretten det sannsynlig at Lørenskog kommune faktisk hadde hatt gode muligheter til å bidra til klargjøring av de rettslige forhold omkring betalingen for avløpsmottaket og til å samordne kommunens og RA-2's posisjoner overfor CCD, dersom det var blitt gjort mer alvorlige anstrengelser for det. Selv om Lørenskog kommune ikke var i posisjon til selv direkte å instruere RA-2, hadde kommunen representanter i RA-2's styre, og kommunen sto for dekning av godt over 1/3 av RA-2's driftsutgifter. Lørenskog kommune var derfor i stand til å øve betydelig innflytelse over RA-2.

Slik lagmannsretten ser det, kan derfor Lørenskog kommune kritiseres for sin passive holdning til den konflikt som utviklet seg mellom RA-2 og CCD. Lagmannsretten finner imidlertid ikke at forholdet kan få den virkning at CCD's avgiftsplikt til kommunen bortfaller. Lagmannsretten legger her særlig vekt på at kommunen, samtidig som den forholdt seg passiv til konflikten mellom RA-2 og CCD, var nøye med å understreke overfor CCD at den ordinære kloakkavgift skulle betales til kommunen. Lørenskog kommunes holdning har på dette punkt vært krystallklar gjennom hele sakshistorien. Videre har retten sett noe hen til at CCD var en stor bedrift, som selv var godt i stand til å foreta sine egne vurderinger.

Lagmannsretten kan heller ikke se at det er noe grunnlag for delvis bortfall av avgiften til kommunen annet enn eventuelt gjennom et særskilt fradrag etter pkt. 9.2 i avgiftsreglementet. Dette vil bli omtalt nedenfor.

CCD's prinsipale krav mot Lørenskog kommune fører således ikke frem.

CCD's krav om tilbakebetaling/erstatning fra RA-2.

Ved etableringen av CCD's tappeanlegg var det klart at avløpsvannet fra produksjonen ville ha et betydelig volum, og at det ville ha et stort innhold av organiske avfallsstoffer. Avløpsvannet i Lørenskog og de øvrige kommunene slippes etter rensing ut i Nitelva. Nitelva-Øyeren vassdraget ble av miljøvernmyndighetene ansett som så belastet allerede, at det måtte stilles strenge krav til utslippet fra CCD.

Fylkesmannen er konsesjonsmyndighet for avløp. Fra fylkesmannens side var det et krav om at det samlede utslippet fra RA-2 måtte holdes innenfor den grense som var satt i RA-2's konsesjon, også etter at CCD's avløp kom til. For å oppnå dette ble det stilt krav om en forrensing av CCD's avløp før dette ble sluppet ut i det ordinære renseanlegget.

RA-2 var på dette tidspunkt pålagt å utbygge sitt renseanlegg slik at også nitrogen ble fjernet fra avløpsvannet. Det var meningen at dette anlegget skulle stå ferdig i begynnelsen av 2000. Når nitrogenreanseanlegget kom i drift, ville behovet for forrensing bortfalle. Behovet for forrensing var således midlertidig.

Lagmannsretten legger til grunn at CCD var på det rene med dette utgangspunktet i en tidlig fase av prosessen med å etablere bedriften i Lørenskog, og at CCD godtok at det var selskapets eget ansvar å sørge for forrensingen. CCD bestemte seg på et tidlig tidspunkt for å benytte seg av RA-2's tilbud om å ta seg av forrensingen slik som beskrevet foran. Etter at fylkesmannen i mars 1998 krevde at den angitte forrenningsprosedyren ble innarbeidet i søknaden om utslippstillatelse, ble CCD i realiteten bundet til denne løsningen. En endring ville ha gjort det nødvendig å søke fylkesmannen om godkjennelse, med tidsspille og usikkerhet til følge. CCD hadde stram tidsramme på et stort prosjekt, og var i en posisjon hvor en utsettelse

ville vært svært problematisk.

Som nevnt foran, finner lagmannsretten det godtgjort at såvel CCD som RA-2 ved starten av samarbeidsforholdet så på forretningsprosessen som noe som var klart adskilt fra den ordinære avløpsbehandlingen, og som skulle betales som en særskilt tjenesteytelse uavhengig av det CCD betalte i kloakkavgift til kommunen.

Hvilke tjenester det var CCD skulle betale for, er også klart beskrevet. Retten viser her særlig til beskrivelsen i RA-2's brev av 29. januar 1998 – den beskrivelsen som fylkesmannen påla CCD å ta inn i søknadsforutsetningene ved søknaden om utslippstillatelse. Slik lagmannsretten oppfatter det, er det heller ikke i dag noen reell uenighet mellom CCD og RA-2 om at denne beskrivelsen fortsatt er dekkende for det RA-2 skulle utføre av tjenester ved forretningsprosessen. Uenigheten dreier seg om betalingen.

RA-2 hevder prinsipielt at det ikke er inngått noen avtale om betalingen. CCD må derfor, innen rimelighetens grenser, betale det som forlanges. CCD hevder at avtalen med RA-2 ikke bare omfattet hva som skulle utføres, men også hva dette skulle koste. CCD mener at det allerede forelå en avtale på grunnlag av RA-2's tilbud av 1. april 1998.

Lagmannsretten finner ikke at det er grunnlag for å fastslå at det forelå en avtale mellom partene om betalingen basert på innholdet av RA-2's brev av 1. april 1998. CCD har bl.a. anført at dette brevet, på bakgrunn av den forhåndskontakt som hadde vært mellom partene, må anses som en aksept og dermed slutningen av en avtale. Lagmannsretten kan imidlertid ikke se at det forelå noe tilbud som brevet kan regnes som en aksept av. Ut fra ordlyden er det mest nærliggende å oppfatte brevet som et tilbud om å utføre så vel anlegg som drift av forretningsen, frem til denne blir overflødig, for 5 millioner kroner. På dette stadium i utbyggingsprosessen var det ennå uavklarte spørsmål bl.a. i forhold til utslippstillatelsen, og det er også mulig å se brevet bare som et kostnadsoverslag. Partenes opptreden i tiden etterpå tilsier at det var slik det ble oppfattet. Det faktum at arbeidet ble igangsatt fra RA-2's side, innebar heller ikke at det forelå en avtale.

Det kom ikke noen skriftlig aksept på tilbudet. RA-2 og CCD var på dette tidspunkt omforent om at RA-2 skulle utføre forretningsen, og hva dette innebar. Det neste skriftlige utspillet fra CCD kom den 10. juli 1998 da et avtaleutkast om forretningsen ble oversendt RA-2. I følgebrevet heter det:

Vedlegger forslag til avtale for avløp til kommentar. Håper vi kan ta en samtale om dette i neste uke.

Ordlyden i følgebrevet taler for at CCD på dette tidspunkt ikke anså at det forelå noen avtale om forretningsen som også omfattet betalingen. Utkastet førte heller ikke til at noe avtaledokument ble undertegnet. Den videre utviklingen hvor bl.a. CCD i brev av 3. november 1998 til RA-2 foreslår at « videre diskusjon om en avtale med RA-2 om forretningsen av prosessavløpet fra CCD utsettes inntil den endelige utslippstillatelsen foreligger fra Fylkesmannen », underbygger ytterligere at det ikke forelå noen avtale mellom partene.

Under enhver omstendighet gikk CCD med på en reforhandling, og CCD gjør prinsipielt gjeldende at oppsummeringen i CCD's brev av 22. februar 1999 er uttrykk for det avtalte vederlag.

Brevet er en oppsummering fra møtet den 16. februar 1999. Den direkte foranledning til dette møtet, synes å være RA-2's brev av 8. februar 1999. Brevet har overskriften « BEHANDLING AV PROSESSAVLØPSVANN FRA CCD » og angir at det er et « grunnlag for tilbud for behandling av prosessavløpsvann fra CCD i RA-2 ». Under punktet « GENERELL BEHANDLING AV AVLØPSVANN I RA-2 » oppgis en kostnad « for ordinær behandling av prosessavløp i tillegg til forbehandling » til kr 3,30. Det neste punktet har overskriften « GENERELL BEHANDLING AV AVLØPSVANN I RA-2 » Det inneholder en talloppstilling over de ulike kostnadselementer og følgende « KONKLUSJON »: « Fast pris fra oppstart CCD til 31.12.99: kr 5.000.000. Pris pr. m3 kr 11,10 fra 01.01.2000 til beregnet oppstart nitrogenreanseanlegg 01.01.2002 ».

I lagmannsretten forklarte representanter fra CCD, som deltok under møtet som ble holdt den 16. februar 1999, at det fra RA-2's side ble fremholdt at kostnadene ved forretningsen ble vesentlig større enn de

5. millioner kroner som det tidligere var fremsatt krav om. Fra CCD's side gikk man med på å møte RA-2 på halvveien når det gjaldt dekning av kostnadssprekken, men ønsket å skyve det meste av utgiftene fremover som driftsutgifter. CCD gikk derfor med på å øke anleggsbidraget med kr 500.000 og å legge til en kubikkmeteravgift på henholdsvis kr 3,75 i årene 2000 og 2001 og kr 1,75 i 2002 og 2003.

Det har ikke kommet like klart frem fra de som deltok fra RA-2's side, under hvilke forutsetninger de nevnte tall ble drøftet. RA-2's anførsel er at de tall som er angitt av CCD, var uttrykk for en betinget enighet. RA-2 ville med de nevnte innbetalinger fra CCD fortsatt ha udekkede utgifter forbundet med mottaket av CCD's avløp. Forutsatt at man kom til enighet med Lørenskog kommune om et bidrag fra kommunen om dekning av resten, ville RA-2 akseptere oppgjør fra CCD etter de nevnte satser.

Lagmannsretten legger til grunn at partene ikke hadde slike felles forutsetninger for det som kom ut av dette møtet, at det er grunnlag for å anta at det på dette tidspunkt forelå noen full enighet. Oppsummeringen som CCD sendte ut i brevet av 22. februar 1999, instituerer ikke noen avtale, og lagmannsretten finner heller ikke at det forelå noen situasjon der RA-2 hadde plikt til å si fra hvis man ikke ville bli bundet av hva CCD ga uttrykk for at var avtalt. Det skjedde meget siden, og det er heller ikke noe entydig bilde som tilsier at partene har bundet seg til en slik løsning som angitt i CCD's brev av 22. februar ved konkludent adferd.

Når RA-2 senere fremsatte krav om betaling av kr 10,54 pr. m³ i tillegg, er det etter lagmannsrettens oppfatning ikke klart at dette kravet bare gjaldt utgifter til forrensingen. RA-2's anførsel om at dette ikke var noe krav om å få innbetalt den ordinære kloakkavgiften, motsies i betydelig grad av det som foreligger fra RA-2's egen side i sakshistorien, jf. nedenfor. Kr 10,54 pr. m³ tilsvarte kloakkavgiften, og ut fra sammenhengen fremstår det som sannsynlig at hensikten var at RA-2 skulle få dekket inn alle sine utgifter relatert til CCD – ikke bare utgiftene til forrensingen, men også de utgiftene som var knyttet til den ordinære behandlingen av CCD's avløp.

Lagmannsretten har ovenfor lagt til grunn at samtlige tre berørte parter hadde som utgangspunkt at CCD skulle betale RA-2 særskilt for forrensingen, mens selskapet skulle svare ordinær kloakkavgift til kommunen for den ordinære avløpsbehandlingen. Utgangspunktet er i samsvar med det som følger av den rettslige posisjon partene hadde i forhold til hverandre, jf. det som er sagt foran under avsnittet om CCD's avgiftsplikt til kommunen. Siden RA-2 foruten å ta seg av behandlingen av Lørenskog kommunes avløp også skulle gjennomføre forrensingen for CCD som et særskilt oppdrag, var det behov for klare linjer med hensyn til hva som var forrensing, og hva som var ordinær avløpsbehandling, ikke minst når det gjaldt omkostningene.

Det synes imidlertid som om RA-2 ikke har holdt fast ved dette skillet. Allerede i brevet av 9. november 1998 til CCD gir RA-2 uttrykk for at man vil ha dekket alle utgiftene til mottaket av CCD's avløp fra ett sted – enten fra CCD eller fra Lørenskog kommune. Denne holdning er ikke i samsvar med forutsetningene for avtalen om en særskilt betalt forrensing. RA-2's brev av 8. februar 1999 som det er gjengitt deler av foran på s. 36, kan lagmannsretten ikke forstå annerledes enn at det som er inntatt på side 2 i brevet, er en kalkyle over kostnadene ved den ordinære avløpsbehandlingen etter forrensingen, jf. særlig at prisen på kr 3,30 pr. m³ er angitt å gjelde « ordinær behandling av prosessavløp i tillegg til forbehandling ». Denne kostnaden er i prinsippet CCD uvedkommende, da CCD har betalt for dette gjennom den kommunale avgiften. Nå er ikke brevet av 8. februar 1999 hverken noe krav eller noe tilbud, men det gir likevel uttrykk for at RA-2 trekker dette elementet inn i forholdet til CCD.

I det avtaleutkast RA-2 sendte CCD i februar 2000, er det kommet direkte til uttrykk at RA-2 krever betaling for hele sin befåtning med RA-2's avløp, ikke bare for forrensingen, men også for den etterfølgende håndtering. Innholdet av avtaleutkastet er etter ordlyden ikke til å misforstå. At meningen var i samsvar med ordlyden, underbygges av at RA-2 på dette tidspunkt som nevnt hadde innhentet en juridisk utredning, og på grunnlag av denne inntatt det standpunkt at Lørenskog kommune antakelig ikke hadde avgiftshjemmel. Det er nærliggende å anta at RA-2 nå gikk ut fra at CCD ikke behøvde å betale noe til Lørenskog kommune, men skulle gjøre opp direkte med RA-2 for alt som gjaldt prosessavløpet.

Etter det senere møtet mellom RA-2 og formannskapet i Lørenskog kommune, jf. protokollen av 23. februar 2000, endret RA-2 språkbruken slik at det heretter var « forrensing » det var tale om. RA-2 endret imidlertid ikke noe på beskrivelsen av hva det krevdes betaling for. Protokollen var ikke uttrykk for noen reell enighet mellom RA-2 og Lørenskog kommune, og endringen av begrepsbruken i det nye avtaleutkastet innbar heller ingen realitetsendring. RA-2 krevde fortsatt betaling for all sin befatning med CCD's prosessavløp.

Lagmannsretten legger til grunn at den bakenforliggende årsak til at RA-2 fremsatte krav på mer betaling fra CCD enn tidligere angitt, var at RA-2's tidlige kostnadsoverslag ved mottaket av CCD's avløp var for lave. RA-2 yter tjenester til 3 kommuner, og de tre kommunene deler utgiftene ved driften av RA-2 etter en bestemt nøkkel. Så vel hensynet til rettferdighet som påtrykk fra de andre kommunene, tilsier at vesentlige merutgifter knyttet til noe som foregår i én kommune, ikke belastes de andre eierkommunene. Sakshistorien viser at RA-2 parallelt med at det ble forhandlet og etter hvert reist krav mot CCD, også har arbeidet for en løsning på den underdekning man forutså i tilknytning til mottaket av CCD's avløp, ved å få Lørenskog kommune til å betale inn mer i driftstilskudd. Noen løsning med kommunen kom imidlertid ikke i stand.

Lagmannsretten har foran konkludert med at det ikke er kommet i stand noen avtale om hva CCD skulle betale for forrensingen. Etter alminnelig kontraktsrett er utgangspunktet da at bestilleren er forpliktet til å betale det leverandøren krever, såfremt kravet ligger innenfor rimelighetens grenser. Lagmannsretten finner imidlertid at det opprinnelige prisoverslaget som RA-2 fremsatte, er av betydning for hva RA-2 senere kunne kreve. Når CCD valgte RA-2's løsningsalternativ, ble andre muligheter samtidig valgt bort, og uten at det i praksis forelå noen rettetmulighet. Dette forholdet var også klart for RA-2. RA-2's opprinnelige tilbud var på kr 5 millioner uten nærmere forbehold og uten noen annen tidsbegrensing enn et det skulle dekke perioden frem til nitrogenreanseanlegget sto ferdig. Når RA-2 senere endte opp med å kreve kr 10,54 pr. m³, foruten at engangsbidraget var øket med kr 500.000, ligger det så langt fra det som opprinnelig var forespeilet, at kravet fremstår som urimelig.

Til dette kommer at RA-2 som nevnt gikk bort fra forutsetningen om at kostnadene til forrensingen skulle holdes strengt adskilt fra det som gikk inn under den ordinære avløpshåndteringen, slik at det også fremstår som sannsynlig at begge typer kostnader var innbefattet i kravet på kr 10,54 pr. m³.

Med det utslippsvolum CCD hadde, økte belastningen på avløpsnettets betraktelig. Hvis CCD's avløp førte til økte utgifter for RA-2, måtte RA-2 få dette dekket av Lørenskog kommune, som på sin side hadde krav på kloakkavgiften.

I denne saken synes det imidlertid som om tradisjonene for at fordelingen av utgiftene til driften av RA-2 mellom de tre eierkommunene sjelden eller aldri ble regulert, førte til at det ble svært problematisk å få kanalisert midler som kom inn til kommunen i kloakkavgift fra CCD, til å dekke motposten, som var de økte utgiftene utslippet medførte for RA-2. Problemene ble ytterligere forsterket på grunn av at samarbeidet mellom ledelsen i RA-2 og administrasjonen i Lørenskog kommune ikke var godt. Resultatet ble at CCD ble avkrevd betaling både av Lørenskog kommune og RA-2 for delvis de samme tjenester.

CCD har betalt det alt vesentlige av de krav som RA-2 har fremsatt. Lagmannsretten finner ikke at dette innebærer at selskapet har godtatt kravene, eller forøvrig er avskåret fra å kreve tilbakebetaling. CCD gikk riktignok etter hvert over til prinsipielt å hevde at det var Lørenskog kommunes krav som var uberettiget, men har hele tiden gjort det klart at selskapet mente RA-2's krav var det samme som kloakkavgiften, og at selskapet bare skulle betale en gang – enten til Lørenskog kommune eller til RA-2. CCD var i noe av en tvangssituasjon. Lørenskog kommune har legalpant og hjemmel for direkte tvangsfullbyrdelse av kloakkavgiften, og dersom konflikten med RA-2 ble satt på spissen, var det fare for at driften måtte stanses. Retten finner også at CCD har tatt tilstrekkelig forbehold ved de utbetalinger som er foretatt. Når det gjelder betaling av fakturaen på kr 10,54 pr. m³ for 1998 og 1999, vises til CCD's brev av 13. juli 2000.

CCD har etter dette betalt mer til RA-2 enn selskapet var forpliktet til, og har krav på tilbakebetaling.

Etter lagmannsrettens oppfatning bør oppgjøret skje med utgangspunkt i at CCD skal betale en godtgjørelse i samsvar med det som er angitt i CCD's brev av 22. februar 1999. En betaling i samsvar med dette beløp, som det fra CCD's side forelå aksept på å betale, ligger innenfor det rimelige av hva RA-2 kunne kreve. RA-2 har også uttalt at det forelå en betinget enighet om beløpet. De forutsetningene som RA-2 bygget denne betingetheten på, er forhold som ut fra lagmannsrettens drøftelse foran ikke kan sies å ha noen relevans for det avtalerettslige forholdet mellom RA-2 og CCD.

CCD får dermed krav på å få tilbakebetalt det som er innbetalt til RA-2, med fradrag av et beløp som angitt i brevet av 22. desember 1999, og med tillegg av renter. Dette er i samsvar med den prinsipale påstand CCD har nedlagt i lagmannsretten i tvisten mot RA-2. Påstandsbeløpet omfatter også renter, beregnet som avsavnsrenter med 6% p.a. frem til 7. desember 2004. Det er ikke kommet til uttrykk noen uenighet mellom partene om renteberegningen. CCD har herunder erklært seg innforstått med at det av praktiske grunner avstås fra renteberegning for tidsrommet fra 7. desember 2004 til dommens forfallstidspunkt.

Er vedtaket om ikke å gi CCD fradrag i kloakkavgiften gyldig.

Etter det resultat lagmannsretten er kommet til foran, bortfaller anførselen om at CCD har dekket alle Lørenskog kommunes krav gjennom betalingen til RA-2. Det som gjenstår, er anførselen om at CCD hadde krav på avgiftsnedsettelse fordi dets prosessavløp etter å ha gjennomgått forrensing, var så mye renere enn normal husholdningskloakk.

Lørenskog kommune har gitt en forskrift om vann- og kloakkavgifter. Forskriften har en egen bestemmelse som åpner for å søke om fradrag. Bestemmelsen er gjengitt foran på side 20. CCD søkte om fradrag etter denne bestemmelsen, men fikk avslag. Avslaget ble opprettholdt etter klage til kommunens særskilte klagenemnd. Det er de alminnelige regler for overprøving av forvaltningsvedtak som kommer til anvendelse ved lagmannsrettens vurdering av gyldigheten av vedtaket i klagenemnda.

Lagmannsretten har i dette spørsmålet delt seg i et flertall og et mindretall.

Lagmannsrettens flertall, lagdommerne Dons Jensen og Haga finner at kommunens vedtak er ugyldig.

CCDs søknad ble først behandlet av Teknisk utvalg som avsto søknaden etter en saksfremstilling fra rådmannen og teknisk sjef. Det heter i saksfremstillingen at selskapet subsidiært søker om nedsettelse av avgiften fordi « det forrensende prosessavløpsvann hevdes å medføre lavere renskostnader enn hva som er tilfelle for ordinært avløp. »

Kommunen innhentet en betenkning fra Norsk Institutt for Vannforskning v/ professor Oddvar Lindholm i forbindelse med behandlingen av CCDs søknad. Betenkningen ble vedlagt saksdokumentene til teknisk utvalg.

Om de rensetekniske forhold uttalte professor Lindholm at forbehandlingen syntes avansert og god. Utløpet var iflg. RA-2 på under 7 kg BOF/7/d, mens kravet var 50 kg BOF/7/d. På tidspunktet for avgivelsen av professor Lindholms rapport forelå det ikke offentlig tilgjengelige data om rensresultatene etter forrensingen, men etter å ha fått en redegjørelse fra RA-2 om forrenseprosessen, ga professor Lindholm uttrykk for at prosessavløpet ble rensert så bra at det forurensningsmessig og økonomisk sett burde vært sendt direkte til Nitelva.

I pkt. 5 i betenkningen, som er inntatt i saksfremstillingen til teknisk utvalg, konkluderte likevel professoren med « at det betyr svært lite for ordinære renskostnader at prosessavløpsvannet er forrenset. Renskostnadene kan like gjerne øke, fordi risikoen for uhell med kjemikalieutslipp fra CCD aldri helt kan elimineres, samt at variasjoner i vannføringen og ustabil pH-nivå til sammen utgjør risiki for uhell og skade på rensprosessen ». Det fremgikk også av betenkningen at det etter at CCD var koblet til avløpssystemet til RA-2, hadde funnet sted en sterk økning i utslippet av organisk materiale og en sterk økning i det totale utslippet fra RA-2.

På denne bakgrunn og « ut fra det overordnede prinsipp at avgiftsforskriften skal anvendes likt for

kommunens abonnenter » fremmet rådmannen forslag til vedtak om at søknaden ikke skulle imøtekommes. Teknisk utvalg fattet vedtak i tråd med dette, og flertallet legger til grunn at utvalget i sitt vedtak bygget på den saksfremstilling som var presentert.

Klagenemnda fastholdt teknisk utvalgs vedtak idet man ikke kunne se at det forelå nye rettslige eller faktiske opplysninger i saken.

Som nevnt er « dobbeltbetalingssynspunktet » ikke lenger relevant, jf. ovenfor. Det bemerkes dog at det ved den vurdering av kloakkavgiftens størrelse som kommunen etter flertallets syn må foreta på ny, jf. nedenfor, vil måtte sees hen til at Lørenskog kommune ikke ble belastet av RA-2 for det utslipp som kom fra CCD.

Når flertallet finner at vedtaket må anses ugyldig, knytter det seg til den vurdering kommunen har gjort i forhold til forskriftens pkt 9.2.

Innledningsvis bemerker flertallet at den kommunale kloakkavgiften skal baseres på selvkostprinsippet ut fra de totale omkostningene ved drift av avløpssystemet, herunder rensingen. Det er likevel ikke tvilsomt at kommunen ved fastsettelsen kan basere seg på en gjennomsnittsbetraktning. Den er ikke forpliktet til å beregne omkostningene knyttet til hver enkelt abonnent. Det hadde heller ikke vært praktisk mulig.

Når kommunen i sin forskrift for vann- og kloakkavgiftssatser har inntatt en bestemmelse som i pkt 9.2, er det nettopp fordi en slik gjennomsnittsbetraktning vil kunne falle svært uheldig ut for den bedrift som har et utslipp som er vesentlig renere enn vanlig husholdningskloakk. At utslippets renhetsgrad ikke er den eneste parameteren ved fastsettelse av den nye avgiften, er en annen sak.

Slik pkt. 9.2 er formulert, beror det på et rettsanvendelseskjønn om vilkårene er tilstede for nedsettelse av avgiften. Retten har da full prøvelsesadgang i forhold til kommunens skjønnsutøvelse.

I tilfeller der avviket ikke er særlig stort, vil det være forsvarlig om avgiften etter en nærmere vurdering ikke settes ned.

Ut fra bevisførselen i saken er det imidlertid ikke tvilsomt at utslippet fra CCD etter forrensingen avvek fra vanlig husholdningskloakk i gunstig retning i en slik grad at kommunen var forpliktet til å vurdere en konkret nedsettelse av avgiften. At utslippets renhetsgrad ikke var den eneste parameteren ved fastsettelsen av den nye avgiften, er en annen sak.

Flertallet finner således at klagenemndas vedtak er ugyldig når nemnda har avslått søknaden om avgiftsreduksjon uten noen nærmere vurdering i relasjon til det som er temaet etter forskriftens pkt. 9.2.

Selv om kommunen skulle ha fritt skjønn, må klagenemndas vedtak kjennes ugyldig fordi det bygger på flere faktiske feil av vesentlig betydning.

De tallene Lindholm baserte seg på når det gjaldt økningen i utslipp av organisk masse og utslippets sammensetning, gjaldt forhold fra før forrensingen startet. Det er senere også blitt klart at økningen først og fremst knyttet seg til lekkasjer fra et avfallsdeponi.

Det bemerkes likevel for ordens skyld at det på tross av formuleringen i pkt. 9.2, som gir kommunen *plikt* til å nedsette avgiften dersom utslippet er vesentlig renere enn vanlig husholdningskloakk, kan de risiki som professor Lindholm viser til i sin betenkning tilsi at avgiften likevel ikke reduseres.

Imidlertid bygger professor Lindholms vurdering av risikoen for uhell på uriktige faktiske forhold. Bedriften har tatt høyde for og sikret seg mot utslipp av kjemikalier. Det er oppsamlingskummer som regulerer utslippmengden, og det er sørget for at utslippene har et jevnt pH-nivå.

Det har fra kommunens side vært anført at avgiften ikke bør settes ned, fordi den hydrauliske belastningen blir større for renseanlegget totalt ved at CCD tilfører så store mengder vann. Dette er et element ved fastsettelsen av hvor stor avgiftsreduksjonen skal være, men kan ikke saklig sette brukes som argument for at det ikke skal innrømmes reduksjon.

Flertallet finner etter dette at klagenemndas vedtak må oppheves. Lagmannsretten kan ikke fastsette avgiftsreduksjonen. Dette medfører at CCD ikke kan gis medhold i sin subsidiære påstand om å bli tilkjent erstatning fastsatt etter rettens skjønn.

Lagmannsrettens mindretall, lagdommer Askheim, finner at vedtaket om ikke å gi fradrag i kloakkavgiften er gyldig.

Forskriftens § 9 annet ledd sier at fradrag « skal » beregnes dersom avløpet avviker vesentlig fra vanlig husholdningskloakk i gunstig retning, men gir ellers ingen retningslinjer for skjønnet. Hverken vann- og kloakkavgiftsloven eller den sentrale avløpsforskriften, gitt av Miljøverndepartementet den 31. mai 1974 med senere endringer, inneholder noe som gir en ramme for dette skjønnet. I innledningen til den sentrale forskriften fastslår Miljøverndepartementet uttrykkelig at avgiften skal være basert på selvkostprinsippet. Det er dermed gitt klare retningslinjer når det gjelder nivået avgiften i kommunen skal legges på. Det sies imidlertid ikke noe direkte om i hvilken grad den enkelte avgiftspliktige bruker har krav på at avgiften avspeiler kommunens faktiske utgifter ved mottak av dette konkrete avløpet.

Det er liten tvil om at kommunen ved avgiftsberegningen vil kunne benytte seg av ganske grove standarder for avgiftsberegningen og ikke trenger å ta særlig mye hensyn til hva den enkelte abonnent koster fellesskapet. Det skal svært meget til før en avgift beregnet etter normale kriterier, som f.eks. volum, vil kunne komme i strid med selve loven eller den sentrale forskriften.

På denne bakgrunn finner mindretallet at den skjønnsutøvelse kommunen må gjøre ved anvendelsen av forskriftens A 9.2 er et « fritt skjønn ». Slik hjemmelsgrunnlaget for forskriften er, vil kommunen ha relativt vide rammer for hvordan den vil praktisere bestemmelsen, som forøvrig, etter det som fremkom i lagmannsretten, er lite benyttet.

I forbindelse med CCD's klage hadde Lørenskog kommune innhentet en rapport fra NIVA. Rapporten var utarbeidet av professor Oddvar Lindholm, og den utgjorde en vesentlig del av klagenemndas beslutningsgrunnlag, jf. tilråding av 12. februar 2001 fra kommunens tekniske utvalg. I teknisk utvalgs tilråding heter det bl.a. at Lindholm har konkludert slik:

...det betyr svært lite for ordinære renskostnader at prosessavløpet er forrenset. Renskostnadene kan like gjerne øke, fordi risikoen for uhell med kjemikalieutslipp fra CCD aldri helt kan elimineres, samt at variasjoner i vannføringen og ustabil pH-nivå til sammen utgjør risiki for uhell og skade på renseprosessen.

Etter bevisførselen rundt dette i lagmannsretten er det på det rene at det faktiske grunnlag professor Lindholm og dermed Lørenskog kommune bygget på, inneholdt en del feil, jf. flertallets bemerkninger foran. Risikoen for uhell og for store variasjoner i volum, forurensingsmengde eller i pH-verdien er betydelig overdrevet. Det er likevel på det rene at det foreligger en viss risiko for slike variasjoner, som det ikke er irrelevant å vektlegge. Mindretallet finner ikke at det her er tale om så fundamentale feil at det får betydning for vedtakets gyldighet.

Rettslig sett sto klagenemnda, som nevnt foran, temmelig fritt med hensyn til hvor mye som skulle kreves før det ble gitt lettelse i avgiften. CCD hadde dessuten gjennom bestemmelsen i Vannavtalen fått en særskilt påminnelse om at bedriften måtte påregne vanlig kloakkavgift og det var gjort unntak fra den vanlige volumberegningmåten, vann inn = vann ut. Ved den helhetsvurdering som kommunen skulle foreta innenfor det frie skjønnets saklige ramme, finner mindretallet også at kommunen kunne se hen til at det i alle fall var tale om utslipp av et så stort volum at volumet i seg selv representerte en merkbar belastning på anlegget.

Også med de korrigeringer i faktagrunnlaget som det er grunnlag for, finner mindretallet at det med bakgrunn i den aktuelle forskriftsbestemmelsen ville vært fullt forsvarlig av Lørenskog kommune å avslå søknaden om nedsettelse av kloakkavgiften. Etter mindretallets syn er det ikke grunn til å oppheve vedtaket.

Saksomkostninger.

I tvisten mellom CCD og RA-2 har CCD fått medhold i sin prinsipale påstand. CCD har vunnet saken fullstendig, og saksomkostningene skal da fastsettes etter tvistemålslovens § 172 for begge instanser, jf. også tvistemålslovens § 180 annet ledd.

Lagmannsretten har ikke vært i særlig tvil om utfallet, og kan heller ikke se at det foreligger forhold som tilsier at ikke CCD bør få tilkjent erstatning for sine saksomkostninger etter hovedregelen i tvistemålslovens § 172 for begge instanser, jf. også tvistemålslovens § 180 annet ledd for såvidt gjelder omkostningene i lagmannsretten.

For CCD blir utgiftene å dele likt på de to sakene. Det er ikke grunnlag for noen annen fordeling. CCD tilkjennes etter dette halvparten av det omkostningskrav som er fremsatt – kr 500.356 for tingretten og kr 360.934 for lagmannsretten. Rettsgebyret er inkludert i beløpet for tingretten, men ikke for lagmannsretten. Rettsgebyret for lagmannsretten kommer dermed i tillegg til det angitte beløp.

I tvisten mellom CCD og Lørenskog kommune innebærer resultatet at CCD har fått delvis medhold, i og med at vedtaket om ikke å gi CCD fradrag i kloakkavgiften i samsvar med flertallets syn er opphevet som ugyldig.

Flertallet skal dermed treffe avgjørelse i saksomkostningsspørsmålet etter tvistemålslovens § 174 for tingretten og etter § 174 jf. § 180 annet ledd for lagmannsretten. Flertallet finner at det punkt Lørenskog kommune har fått medhold i er av vesentlig større betydning enn det punktet CCD har vunnet frem med. Lørenskog kommune bør derfor tilkjennes delvise saksomkostninger for begge instanser, jf. tvistemålslovens § 174 annet ledd. Omkostningene som CCD skal dekke settes skjønnsmessig til kr 500.000 for tingretten og kr 400.000 for lagmannsretten.

Mindretallet finner i samsvar med sitt syn på det materielle spørsmål at Lørenskog kommune bør tilkjennes saksomkostninger fra CCD etter tvistemålslovens § 172 første ledd, jf. § 180 annet ledd for lagmannsretten og etter § 172 første ledd for tingretten.

Samtlige saksomkostningsbeløp er eks. mva.

Dommen er avsagt under slik dissense som fremgår foran.

Domsslutning:

I tvisten mellom Coca Cola Drikker AS og Lørenskog kommune

- 1. Lørenskog kommune frifinnes for kravet om tilbakebetaling av kr 11.593.626.*
- 2. Lørenskog kommunes vedtak av 30. oktober 2001 om ikke å etterkomme Coca Cola Drikker AS' søknad om redusert kloakkavgift oppheves som ugyldig.*
- 3. I saksomkostninger betaler Coca Cola Drikker AS til Lørenskog kommune for lagmannsretten kr 400.000 – firehundretusen – og for tingretten kr 500.000 – femhundretusen – innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av dommen med tillegg av lovbestemt forsinkelsesrente fra utløpet av oppfyllelsesfristen til betaling skjer.*

I tvisten mellom Coca Cola Drikker AS og Sentralrenseanlegget RA-2 AS

- 1. Sentralrenseanlegget RA-2 AS betaler til Coca Cola Drikker AS kr 10.198.838 – timillioneretthundreogtrettifire – innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av dommen med tillegg av lovbestemt forsinkelsesrente fra utløpet av oppfyllelsesfristen til betaling skjer.*
- 2. I saksomkostninger betaler Sentralrenseanlegget RA-2 AS til Coca Cola Drikker AS for lagmannsretten kr 360.934 – trehundreogsekstihundreogtrettifire – med tillegg av halvparten av ankegebyret og for tingretten kr 500.356 – femhundretusentrehundreogfemtiseks*

– innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av dommen med tillegg av lovbestemt forsinkelserente fra utløpet av forkynningsfristen til betaling skjer.

Sist oppdatert 17. oktober 2013